

Theologiæ Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.
Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. IV. Hæreticum est, dicere, aliqua Dei præcepta hominibus justis
volentibus & conantibus secundùm præsentem, quas habent vires, esse
imposibilia; deesse quoque illis gratiam, quâ possibilia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

aliquid supra donum perseverantiæ. Tertium est auxilium contra legem, v.g. speciale privilegium perseverationis à venialibus, conceptio Virginis sine originali, sanctificatio in utero Joannis Baptistæ, & Jeremiæ, & denique ablatio fomitis, & hoc dicitur rigorosè privilegium, quia datur paucissimis, & rarè, & est (inquit Felix) contra legem statutam.

133. Sed non possum credere (ait Vega sup. cap. 25. circa finem) Deum statuisse aliquam legem, secundum quam nullus possit ad justum servare legem, ab ipso latam. Lex enim est, ut omnes possint servare legem, & leges divinæ non sunt inter se contrariæ. Quare donec S. Synodus, vel Sedes Apostolica hæc aliter declaraverit, constanter crediderim, privilegium non hic acceptum fuisse à Patribus, ut legi opponitur & derogat; sed dumtaxat ut opponitur communibus & confuetis Dei gratiis: & tantumdem fuisse dicere, non posse justos vitare omnia peccata, nisi ex speciali privilegio, ac si apertius & citra omne ambiguum dictum fuisset, non posse justos vitare omnia peccata, nisi ex speciali & rarà, atque insolitâ Dei gratiâ. Et hanc sententiam illud quoque mihi suadet, quod non video, quid fuerit opus, amplius aliquid, quàm hoc definire, neque propter antiquos, neque propter nostrum temporis hæreticos. Hucusque Vega. Nec video ego, quod aliud privilegium hic necessarium sit, quàm gratia efficax ad vitanda omnia venialia; ubi enim illa fuerit, erit infallibiliter evitatio omnium venialium; & ubi non fuerit, erit infallibiliter aliquod veniale.

Cæterum Scripturæ, quæ nobis obiciuntur, faciè habent solutionem. Prima Scriptura est Matth. 5. v. 48. *Estote ergo vos perfecti, sicut Pater vester celestis perfectus est.* Secunda, Luc. 1. v. 6. *Erant autem justi ambo ante Deum, incedentes in in omnibus mandatis & justificationibus domini sine querela.* Tertia, Ezechiel. 5. v. 27. *Ut exhiberet ipse sibi gloriam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta & immaculata.* Respondetur: sanctos illos dici simpliciter perfectos, qui carent peccatis mortalibus & qui ita rarè venialiter peccant, ac tantâ justitiâ abundant, ut parvi defectus quasi absorbeantur ab excellenti illa justitiâ: dicuntur autem sine querela incedere Zacharias & Elisabeth, quia carebant peccato illius speciei, ex quo communiter oritur querela.

Ecclesia dicitur sine ruga & macula, & sancti vocantur immaculati, modo utique hominibus viatoribus possibili. Nam ille status Ecclesiæ, in quo verè & perfectè, atque in oculis Dei sit sine macula & ruga, licet in hac vita quæratur, & intendatur, in futura tantum obtinetur, in quo sensu loquitur Paulus, inquit Felix sup. n. 5. Et verò quis sanæ mentis dixerit, homines posse esse perfectos, sicut Pater celestis perfectus est? Igitur & istud intelligendum est de perfectione hominibus viatoribus possibili, qualis non est carentia omnis peccati, etiam venialis, secluso speciali privilegio.

Si inferas: ergo aliqua præcepta Dei sunt hominibus impossibilia. Responsio patet ex Conclus. sequenti, quæ talis est:

CONCLUSIO IV.

Hæreticum est dicere, aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentem, quas habent vires, esse impossibilia; deesse quoque illis gratiam, quâ possibilia fiant.

Ita novissimè definivit Innoc. X. Bulla, quæ incipit: *Univerſis Christi fidelibus*, a. 1653. pridie Kal. Junii anno Pontif. 9. ubi lego sequentia verba, *Primæ prædictarum Propositionum*: Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentem, quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quâ possibilia fiant: *Temerarium, impium, blasphemum, anathemate damnatum, & hæreticum declaramus, & uti talem damnamus.* Ergo secundum fidem Catholicam omnia Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentem, quas habent vires, sunt possibilia vel proximè seu immediatè, vel saltem remotè & mediatè: uti militi non habenti arma, sed pecuniis, quibus ea emat, est possibile militare.

Planè reponit quisquam, omnia præcepta obligantia sub mortali: alioqui cum veniale illud peccatum, sine quo juxta dicta præcedenti Conclusionem justus non potest vivere, secluso speciali privilegio, sit contra aliquod grandatum Dei, consequens est, quod justus non possit omnia omnimò mandata Dei observare, secluso tali privilegio: ergo aliquod Dei præceptum hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentem, quas habent vires, est impossibile; deest quoque illis gratia, quâ possibile fiat; nam per speciale privilegium debet fieri possibile; deest autem illis gratia, quâ illud speciale privilegium obtineant.

Nec satisfacit dicere, posse quemlibet vitare omnia venialia divinum, est non conjunctum, & per consequens, posse observare omnia præcepta divinum, tamen non conjunctum. Quæpiam si non possit conjunctim omnia observare, jam verum est dicere, aliquod esse non observabile; idèò siquidem non potest omnia conjunctim, quia aliquod non potest. Atque adeò hæc distinctio, quâ Aliqui utuntur, ut ostendant, quomodò homo non peccet in eo, quod vitare non potest, juxta illud D. Aug. lib. de Duabus Animabus c. 12. *Peccati reum teneri quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit, summa iniquitas est & insania*, distinctio, inquam, inter singula peccata venialia, & omnia, parvi videtur esse momenti. Si enim potest singula vitare, cur non etiam omnia? Nam omnia nihil sunt præter singula. Neque omnia simul occurrunt vitanda; sed

Quid sit speciale privilegium secundum hanc Auctoritatem.

134. Obiciuntur Scripturæ.

Resp. ad duas priores.

135. Exponitur tertia.

Felix.

sed nunc unum, nunc aliud, ac proinde, si non possit omnia, videtur, quod nec possit singula.

Hæc est opinio Andreæ Vegæ de Justific. lib. 1. c. 21. ubi sic ait: Evangelica ista, tamen communis, & superficialiter apparet, nullius tamen est, si introrsum inspicimus, momenti. Nullo quippe modo concedendum, nos esse ad impossibile constrictos, sive uno aliquo præcepto sive pluribus. Et maxime hoc tempore cavendum esset, hoc asserere, ne conveniamus cum nostræ tempestatis hæreticis, qui ajunt, posse quidem à nobis legem Dei explet, sed ex parte & non ex toto. Ad hæc: non solum oportet concedere, quodcumque singulare Dei præceptum nobis esse possibile, sed idipsum etiam faciendum est de omnibus præceptis Dei collectivè & in simul sumptis. Tota enim lex Dei est possibilis, & testante Psalmista (Psal. 118. v. 10.) *Iustificata in semetipsa*.

Neque oportet tantum iustitiam Dei & æquitatem in quovis præcepto ostendere, sed etiam in universis. Nam Christus certe ad universam legem sermonem suum retulit, eum dixit Matth. 11. v. 30. *Iugum meum suave est, & onus meum leve*. Et de tota quidem Lege Moyses Dei nomine asseruit Deut. 30. Mandatum, quod ipse præcipiebat, non supra vires sui populi esse. Et ipse David non de uno aliquo mandato, sed de omnibus dixit Psal. 118. v. 96. *Latum mandatum tuum nimis*. Ac gravior nimium essent Dei Mandata contra auctoritatem Joan. (Epist. 1. c. 3. v. 3.) si singulum quodque portabile esset, sed non omnia. Equidem non minori tyrannidi obnoxius esset Princeps, qui legem aliquam ferret, quæ tota observari non posset, quam si præceptum aliquod peculiare statueret, quod esset suis subditis impossibile. Eadem enim injuria, quæ esset in statuendo illo præcepto, esset, vel fortè major in faciendi tota illa lege. Et si contra iustitiam esset, exigere tributum aliquod, quod reddi à subditis non posset, esset & contra illam, exigere aliqua, quæ omnia præstari nequeant, licet possint præstari singula.

Suntque ista ipso lumine naturali docente nota, non solum de præceptis, quæ statuuntur à Principibus sub gravibus poenis, sed & de præceptis statutis sub levissimis. Palamque injustus esset Dominus, qui à servo exigeret, ut ferret à monte in domum unum lignum qualibet hora diei, si non potest hoc facere omnibus horis diurnis, licet id possit qualibet hora: nec ad injustitiam interesset, sive hoc exigeret unico præcepto, sive pluribus. Oportet siquidem præcepta ita esse singularem & complexim iusta, ut, si unico statuerebantur mandato, essent nihilo secius portabilia & factibilia. Cum igitur Deus Optimus Maximus non solum iustus sit, sed etiam suavis & dulcis universis, longè credendum est ab ejus abesse voluntate & misericordia, ut homini imbecilli & infirmo legem ejusmodi aut tulerit, aut latam ab eo custodiri velit, quam in totum servare nequeat, quin incidat volens nolens in aliquam vel levissimam culpam contra ipsam. Hucusque Andreas. Qui plura argumenta ibi congerit contra dictam di-

Tomus II.

stinctionem: omnia hic describere, nimis fuissem esset, & fortè inutile, cum Theodorus non putet esse quæstionem de nomine.

Quia (inquit ille sup. n. 145.) qui dicunt, intelligi de omnibus collectivè, non volunt collectionem omnium venialium non posse vitari; tum, quia hoc frustra diceretur, cum nunquam tota collectio vitanda se offerat simul, nec de hoc potuerit esse quæstio cum Pelagianistis, quia vitando singula, vitatur tandem tota collectio; admittunt autem isti DD. singula posse vitari; non ergo negant, posse collectionem vitari eo modo, quo possunt singula vitari. Volunt ergo, quod in tota collectione tandem aliquod occurreret veniale, quod licet seorsim ac secundum se spectatum vitari possit (quod vocant potentiam vitandi singula) tamen si spectetur, ut est cum aliis conjunctum, non poterit moraliter vitari; quia, dum uni vitando quispian intendit, fortè aliud vitandum occurrit, nec est homini aliquando moraliter possibile, multis ita resistere, quin quasi fatigata voluntas ab aliquo vinci se sinat, & ratio negligentius singula consideret, præsertim circa hæc minuta & venialia peccata, quæ penè in singulis humanis negotiis subreperunt. Sic ille.

Quia tamen (prosequitur) ille modus distinguendi inter omnia & singula, accipiendo omnia collectivè, ex vi verborum sonat, quasi collectionis evitatio aliquid habeat difficultatis, quod non inveniatur in aliqua parte collectionis, quod verum non est; hinc proprius dicitur, nec omnia collectivè, nec omnia divisim posse vitari venialia peccata.

Sumo (inquit ille) ex doctrina Scoti 2. dist. 28. q. un. vers. *Contra istas duas vias arguitur, n. 5.* ubi illam distinctionem potentie vitandi singula, & non omnia refutat, dicens: *Si in hoc tempore potest (quis) cavere ab hoc peccato mortali, & illo, & dum cavet hoc, cavet omne: & similiter de tempore consequente, & sic de semper: ergo si potest semper cavere hoc & illud, simul potest cavere omnia. Assumptum, quod si potest cavere hoc peccatum mortale pro tunc, quod potest etiam cavere illud aliud, & ita omne pro tunc, patet: quia voluntas non potest habere simul distinctos consensu, qui requiruntur ad peccatum mortale, & ad resistendum peccato mortali: & ita dum distinctè habet actum resistendi huic peccato mortali, nullum aliud velle habet tunc, per quod aliud velle pro tunc peccet mortaliter, maxime cum preservando se ab uno peccato mortali sit fortior ad resistendum aliis: ergo si nunc potest hoc peccatum cavere, de quo tentatur, multo magis illud potest aliàs cavere, & sic de aliis. Hucusque Doct. Subtilis. Qui potest capere capiat, & applicet ad evitacionem omnis peccati venialis, de qua hic quæritur.*

Smiling. sup. n. 145. consequenter docet, impotentiam vitandi omnia venialia non esse impotentiam physicam, sed moralem, atque eam quidem tantam, ut nunquam contingat, absque speciali privilegio, omnia per totam vitam vitari, ut proinde hæc potentia physica non reducat in actum, nisi per speciale privilegium. Hoc quippe, & non amplius convincit

142.

Smiling. putat esse quæstionem de nomine.

Quomodo illa distinctio sit intelligenda.

143.

Smiling a. 2. nec omnia venialia collectivè, nec omnia divisim se vitari.

144.

Colligit ex doctrina Scoti.

145.

Dicta impotentia non est physica, sed tantum moralis juxta Smiling.

cit Tridentinum, ac testimonia Scripturæ, atque SS. Patrum, quæ nequeunt intelligi de impossibilitate physica, utpote impossibili cum peccato; sic namque peccatum, quod necessariò committeretur, esset peccatum, & non esset; esset ut supponitur, & non esset, quia vitari non posset etiam physice. Itaque, juxta hanc doctrinam, definitio Innocentii in principio Concl. adducta intelligenda venit de possibilitate physica: porro definitio Tridentini præcedenti Conclus. allegata de impossibilitate morali.

Concilian-
tur defini-
tiones In-
noc. & Trid.

146.
Objectio.

At enim, dicit aliquis: non solum non peccat quis in eo, quod potentia physica evitare non potest, sed nec in eo, quod potentia morali nequit evitare: ergo, si est impossibile moraliter evitare omnia & singula peccata venialia, jam aliquod peccatum veniale erit peccatum, ut supponitur, & non erit. Respondet Smil. sup. n. 154. (ubi approbat illam distinctionem potentia physica & morali) respondet, inquam, Deum non præcipere aliquid tanquam necessarium ad salutem, quod sit moraliter impossibile: at verò in non necessariis ad salutem, ut est evitare peccata venialia, bene aliquid præcipere, quod sit moraliter impossibile.

Solutio Smi-
ling.

147.

Neque hinc fit (inquit ille) mandata ejus graviora esse, quoniam illa sunt potissimum de necessariis ad salutem, quale est vitare mortalia peccata, ob quod per antonomasiam dixerunt D. Tho. & Scotus, peccata venialia non esse contra legem, sed contra consiliu, nec esse perfectè peccatum, ut dicit D. Tho. quia lex potissimum est de necessariis ad finem, & vitare venialia non est necessarium; simpliciter loquendo, ad finem hominis obtinendum, sed secundum quid, seu ad melius, & absque dilatione obtinendum. Et similiter omnino perfectum peccatum est, quod simpliciter deordinat hominem ab ultimo fine, quod non facit veniale peccatum. Sic ergo, etiam ait Joannes, mandata Dei graviora non esse; loquitur de mandatis, ut versatur circa necessaria ad salutem, quæ homo non ita difficile potest implere cum gratiæ auxilio, quod immediate vel mediata præstod est, ut illum Joan. locum tractans, docet egregie Aug. lib. de Natur. & grat. c. 69. Ita Theod.

Scotus. n.
D. Tho.
Peccatum
veniale non
est perfectè
peccatum.

Quæ man-
data Dei
non sunt
graviora.

148.

Deus non
potest im-
possibilia
præcipere,
ex D. Aug.

Hæc sunt verba D. Aug. in principio cap. citati. Valde autem bona sunt præcepta, si legitime his utamur. Eo quippe ipso, quod firmissimè creditur, Deum justum & bonum impossibilia non potuisse præcipere, hinc admonemur, & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus. Omnia quippe sunt facilia Charitati, cui uni Christi sarcina levis est, aut ea una est sarcina ipsa, quæ levis est; secundum hoc dictum est: Et præcepta ejus graviora non sunt (1. Joan. 5. v. 3) ut cui graviora sunt, consideret, non potuisse divinitus dici, graviora non sunt, nisi quia potest esse cordis affectus, cui graviora non sunt; & petat, quo destituitur, ut impleat, quod jubetur. Lib. de grat. & lib. arb. c. 16. Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt: Non juberet Deus, quod scire non posse ab homine fieri. Quis hoc nesciat? sed ideo jubet aliqua, quæ non possumus (proxime) ut noverimus, quid ab illo petere debeamus. Supponitur hic nos habere facilem potentiam pe-

tendi in difficilibus, sicut facilem potentiam agendi in facilibus. Lib. 2. de pecc. mer. c. 3. Jam sibi (Pelagiani) videntur dicere, quasi nostrum hoc nullus ignoret. Quod si nolumus, non peccamus: nec præcipet Deus homini, quod esset hominæ impossibile voluntati. Sed hoc non videtur, quod ad nonnulla superanda vel quæ male capiuntur, vel quæ male metuntur, magnis aliquando & viribus opus est voluntatis: quas non perfectè in omnibus adhibuit pravius, qui per Prophetam veni- ce dici voluit (Pl. 142) non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Et in pl. 56. Neque im- peraret hoc Deus, ut faceremus, si impossibile esset dicere, ut hoc ab homine fieret. Si considerant in- mitatem tuam deficiis sub præcepto, confortare in ex- emplo: sed etiam ad te exemplum multum est: adde ille, qui præbuit exemplum, ut præbeat & auxiliemur. Loquitur de præcepto, quo jubemur invicem diligere. Hinc lib. 2. de Peccat. mer. cap. 6. Alii dubitare non possunt, nec Deum aliquid impossibile be- mini præcipisse, nec Deo ad optulandis & adjuvandi- du, quod fiat, quod jubet, impossibile aliquid esse. At hoc potest homo, si velit, esse sine peccato adjuvus ad Deum.

Et rursum Tr. 53. in Joan. Audiamus (inquit) Dominum & præcipientem, & optulantem, & jubentem quid facere debeamus, & adjuvantem ut implere possimus. Et lib. de fide contra Manich. c. 9. & 10. Adversus hæc solita cecitate Manichæi latrant, & cum convincuntur naturam non esse malam, sed in potestate esse hominis, facere bene & male, dicunt, non esse animam liberam voluntatem, & non vident cecitatem suam. Quis enim non clamat stultum esse, præcepta dare ei, cui liberu non est, quod præcipitur facere? & iniquum esse, eum damnare, cui non sunt præcepta iussa implere? Ergo loquitur S. Aug. de iis præceptis, quorum transgressio est mortalis, nemo enim damnatur propter peccatum veniale. Et de gravioribus peccatis intellige, quod ait idem S. Aug. in Pl. 40. ad illa verba: Super latum doloris ejus. Latus doloris infirmitas est carnis. Si dicatis, non possum tenere, & portare & frangere carnem meam: adjuvaris ut possis.

Accedat, quod habet lib. de Grat. & lib. arb. tr. c. 18. Cur dictum est (1. Joan. 4. v. 7.) Diligamus invicem, quia dilectio ex Deo est, nisi quia præcepto admonitum est liberum arbitrium, ut quærent Dei donum? Quod quidem sine suo fructu privatur, si noneretur, nisi prius acciperet aliquid dilectionis, ut addi sibi quæreret, unde quod jubebatur implere. Ergo aliquod auxilium gratiæ solum mediata præstod est, ut sup. dicebat Smil. ad observanda præcepta etiam necessaria ad salutem; neque mediante gratia ad orandum: idque sufficit ad veritatem responsionis D. Aug. ad Rationem in 6. lib. de Perfectione iustitiae c. 3. ubi hæc legitur: Iterum ait (Coelestius) quærendum est, utrum præceptum sit homini (in statu naturæ lapsæ) sine peccato esse. Aut enim non potest, & præceptum non est, aut, quia præceptum est, potest. Nam cur præcipitur, quod fieri omnino non possit?

Respondetur consiliosissime homini præcipi, ut rectis passibus ambulet (non quod culpâ suâ distortus sit, sed) ut, cum se non posse persequerit, medicum requirat, quæ interioris hominis ad sanandum peccati (utique gravioris seu mortalis) claudicatorem, gratia

gratia Dei est per Iesum Christum Dominum nostrum. Quod autem loquatur de peccato graviore, colligo ex respons. ad 5. Ratiocinatione: Querendum est, utrum debeat homo sine peccato esse. Procul dubio debet. Si debet, potest. Si non potest, ergo nec debet. Si non debet homo esse sine peccato; debet ergo cum peccato esse, & jam peccatum non erit, si illud debet transierit. Aut si hoc etiam dici absurdum est, confiteri nescisse est, debere hominem sine peccato esse, & constare eum non aliud debere, quam potest.

Respondetur eadem similitudine, quā superius jam respondimus. Cum enim videmus claudū, qui sanari potest, recte atque dicimus, debet homo iste esse sine claudicatione: & si debet, potest; nec tamen cum vult, cōtinuū potest, sed cū fuerit adhibita curatione sanatus, & medicina adjuverit voluntatem. Hoc fit in interiore homine, quod ad peccatum attinet, tanquā ad ejus claudicationē, per ejus gratiā, qui venit non vocare justos, sed peccatores: quia non est opus sanis medicus, sed male habentibus.

Et quis non videt, per peccatores ibi intelligi obnoxios peccato mortali? Etenim clamat Trid. sess. 6. cap. 11. Licet in hac mortali vita quantumvis sancti & iusti in levissima saltem & quotidiana, quae etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse iusti: nam justorum illa vox est & humilis & verax: Dimitte nobis debita nostra. Igitur peccatum, quod ibi opponitur iustitiæ, non recte intelligitur, nisi peccatum mortale; cum propter peccatum veniale non desinat quis esse iustus. Atque hæc satis pronunt de mente S. Aug. in favore sententiæ Smil.

Qui sup. prosequitur, dicens: Etsi verò mandata Dei ita principaliter versentur circa necessitatem salutem, ut etiam consequenter veniant ea, quæ ejusdem salutis consecutionem aliquo modo per se impediunt, nempe venialia peccata; nec tamen moraliter sit possibile (absque speciali privilegio) ita perfectè mandata Dei implere, quin subinde venialiter peccetur contra illa; ob hoc non debent gravia censeri divina mandata; quia onus, quod homini ex hac parte imponitur, leve est; cum venialia peccata salutem homini non auferant, nec Dei amicitiam dissolvant, & varia habeantur media, eaque facillima ad abstergendam illam qualemque venialium peccatorum labem, quam subinde contrahunt filii Dei: ac denique aliunde utile sit, quod Deus permittit in filiis suis hanc imperfectionem, quæ sit illis continua occasio humilitatis, & conatus proficiendi semper ad majorem vitæ perfectionem, dum etiā, quantum suo modo in ipsis est, pro minorum defectuum correctione laborant. Hæcenus Theod.

Cui si præterea objicias: illa moralis impossibilitas vitandi omnia venialia est quædam moralis necessitas ad peccandum aliquando venialiter. Respondet: hanc necessitatem stare cum physica libertate; quia arbitrium, suppositū inconsistentiæ, & infirmitate suā, & supposito, quod illi inconsistentiæ & infirmitati non subveniatur per privilegium speciale, ex propria & liberā determinatione suā non diu abstinere ab omni peccato veniali.

Tomus II.

Unde licet ista impotentia non peccandi aliquando venialiter ut conditionem sine qua non supponat partim denegationem dicti privilegii specialis, partim inconsistentiam, & infirmitatem connaturalem arbitrii creati, quorum neutrum est in potestate arbitrii creati; hoc tamen non obstat libertati, & absolutæ potestati peccandi, & non peccandi venialiter, quemadmodum in damnatis non obstat libertati & absolutæ potestati peccandi & non peccandi mortaliter, v. g. peccato odii Dei, quod, supposita creati arbitrii defectibilitate in malum, & subtractione gratiæ divinæ, subvenientis tali defectibilitati, non possint moraliter ab omni affectu peccati mortalis diu abstinere.

Et idem esset de homine, si fuisset creatus, relictusque in puris naturalibus, adeoque destitutus auxiliis gratiæ Dei; fuisset enim tunc obligatus ad servandam legem naturæ, & contra illam peccare potuisset: imò non diu moraliter potuisset ab omni peccato contra eam legē abstinere, supposita connaturali defectibilitate arbitrii creati, & auxiliorum gratiæ subtractione. Hucusque Smil. Ego dico, Innoc. X. in sua definitione respexit ad doctrinam Conc. Trid. sess. 6. can. 18. Si quis dixerit, Dei præcepta homini, etiam justificato, & sub gratia constituto, esse ad observandum impossibilia, anathema sit. Qui canon desumptus est ex cap. 11. ejus. sess. ubi sic lego: Nemo . . . temeraria illa, & à patribus sub anathemate prohibita voce uti (debet) Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia.

Probatio subiungitur: Nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis. Cujus mandata gravia non sunt, cuius jugum suave est, & onus leve. Forent autem gravia, si ad impossibile, etiam tantum moraliter, obligarent sub mortali, sive sub poena æternæ damnationis, & dissolutionis amicitiae divinæ per amissionem gratiæ sanctificantis. Unde sequitur in Tridentino: Qui enim sunt filii Dei, Christum diligunt: qui autem diligunt eum, ut ipsemet testatur, servant sermones ejus (id est, præcepta graviter obligantia) quod utique cum divino auxilio (ordinario) præstare possunt (vel immediatè, vel mediatè.) Licet enim in hac mortali vita quantumvis sancti & iusti in levissima saltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse iusti. Ergo, ut supra adhuc expendi, loquitur Concil. de illis præceptis, quæ transgrediendo homo desinit esse iustus.

Noto etiam tempore Innoc. X. non fuisse controversiam de peccatis venialibus, utrum homo omnia & singula posset evitare; sed utrum Deus impossibilia quibusdam mandata imponat, ita ut non obtemperantes & verè peccent, & propterea sempiternis à Deo poenis addiceantur, quod quidam affirmabant, quos ibi damnat Innocentius; non autem eos, qui dicebant, hominem non posse, sine speciali privilegio, per totam vitam suam evitare omnia & singula venialia. Non posse, inquam, evitare, id est, non evitaturum, sed aliquando venialiter peccaturum.

156.

Diſſa moralis impossibilitas sine, cum libertate.

Probatur à simili in hominibus damnatis

157.

Aliud simile.

Doctrina Trid. de possibilitate mandatorum.

158.

Probatur Deum non precipere impossibilia sub gravi, saltem peccato.

159.

Tempore Innoc. non fuit controversia de peccatis venialibus.

Et hoc colligitur ex Trident. jam allegato ibi: Quandoque cadant.

160. Non tamen (inquit Vega sup. e. 25.) contenti fuere Patres asserere, nullum justorum omnia vitasse peccata, nisi ex speciali privilegio; sed dixerunt etiam, neminem hoc potuisse. Voluerunt namque, vel voluit potius Spiritus sanctus per eos nos constringere ad hanc loquendi formulā, quæ gratiæ Dei magis attestatur, & aptior est nostræ infirmitati & imbecillitati, quâque patet frequentius usos esse Doctores sanctos, nempe ut absolute & simpliciter dicamus, non posse etiam justos vitare omnia peccata, nisi ex speciali Dei privilegio. Cum enim liberis verbis loquantur Philolophi, nos decet eloquia nostra semper aptare, & quantum maxime fieri poterit conformare linguæ sacræ Scripturæ & communi mori & consuetudini Doctorum. Et apud ipsos & in Scriptura sci- mus, ea passim dici impossibilia, quæ moraliter talia sunt; quia difficillima præstari, neque ullus unquam ea præstitit, aut præstabit, quantumque curam & diligentiam ei rei adhibeat. Hactenus noster Andreas.

161. Simul stant hominem posse vitare peccata, & tamen non evitare.

Cæterum optimè stant simul, hominem posse evitare peccatum, ac posse observare præceptum, & tamen de facto non evitare vel observare, ut graphicè expressit S. Aug. lib. 2. de Peccat. merit. c. 6. quod sic iniepit (in editione Lovanienfi, quâ sæpius utor) Nam qui dicunt esse posse in hac vita hominem sine peccato, non est eis continuè incusata temeritate obfistendum. Si enim esse posse negaverimus, & hominis libero arbitrio, qui hoc volendo appetit, & Dei virtuti vel misericordiæ, qui hoc adiuvando efficit, derogabimus. Sed alia quæstio est: utrum esse possit alia utrum sit: alia si non est, cum possit esse, cur non sit: alia, utrum, qui omnino nunquam ullum peccatum habuerit, non solum quisquam sit, verum etiam poterit aliquando esse, vel possit. Ubi S. Aug. manifestè distinguit potentiam ad actum ab ipso actu.

162. Unde statim (subjungit): In hac quadripartita propositione quæstionem; si a me queratur, utrum homo sine peccato possit esse in hac vita, confitebor posse per Dei gratiam, & liberum ejus arbitrium. Ad secundam autem quæstionem cap. 7. in principio sic ait: Si autem, quod secundo loco posueram, queratur, utrum sit, esse non credo. Ergo apud D. Aug. verè dicitur, hominem posse vitare omnia peccata, & tamen actu non vitare. Hinc ibidem c. 15, ad objectionem Pelagianam, putat Dominus ait (Matth. 5. v. 5.) Estote perfecti, sicut Pater vester caelestis perfectus est: quod non præciperet, si sciret fieri non posse, quod præcipit. Respondet S. Doctor: Non nunc queritur, utrum fieri possit: si istam perfectionem ad hoc accipiunt, ut sine ullo sit quisque peccato, cum hanc agit vitam; jam enim supra respondimus, posse fieri: sed utrum aliquis faciat, hoc nunc querimus.

163. Perfectio, de qua Christus ibi loquitur, eompossibilem esse cum peccato veniali, sic concludens: Cum ergo legitur in scripturis cujusque perfectio, quâ in re dicatur, non negligentur intuendum est: quoni-

am non idem quisque prorsus sine peccato esse intelligitur: quia in aliqua re dicitur esse perfectus: quâquam & in hoc possit ita dici, ut non quia jam non est quod proficiat; sed quia ex maxima parte profecit, hoc nomine dignus habeatur: sicut in doctrina legi dici potest quisquam perfectus, etiam si eum adhuc aliquid latet: sicut perfectos dicebat Apostolus (Philip. 3.) quibus tamen ait (v. 15, & 16.) Et si quid aliter sapitis, id quoque vobis Deus revelabit; verumtamen in quod pervenimus, in eo ambulemus.

Cum verò Marcellinus, ad quem Aug. scripsit hos libros, ipsi objiceret, absurdum esse dicere, aliquid posse fieri, quod tamen nunquam factum est, vel fieri: Respondet S. Doctor lib. de Spir. & lit. c. 11. Absurdum tibi videtur dici, a liquid fieri posse, cujus desit exemplum; cum, si hoc credo, non dubites, nunquam esse factum, ut per ram acus camelus transferat, & tamen ille (Christus Matth. 19. v. 24.) hoc quoque dixit, Da esse possibile. Legas etiam (Matth. 16. v. 53.) duodecim millia legiones Angelorum pro Christo, ne paterer pugnare potuisse, nec tamen factum. Legas fieri potuisse, ut semel Genes exterminarentur a terra, quæ dabatur filiis Israël; Deum autem id paulatim fieri voluisse: & alia sexcenta possunt occurrere, quæ fieri vel potuisse, vel posse fateamur; & eorum tamen exempla, quod facta sint, proferre nequeamus. Unde non idem negare debemus, fieri posse, ut homo sine peccato sit, quia nullus est hominum præter illum, qui tantum homo, sed etiam naturâ Deus est, in quo id perfectum esse, demonstrare possumus. Sicut ergo illa, jam enumerata, erant Deo potentia proxima possibilia, & tamen facta non sunt, quid ni simili ratione queat proxima potentia homini per Dei gratiam esse possibile servare omnia mandata, quâvis de facto ea omnia non observet?

Rogas, quare non observet si possit? Attende quid dicat S. Aug. lib. 2. de Peccat. merit. c. 17. in principio (quod etiam sup. Conclui- circa finem ponderavimus) Tam ergo, quod tertio loco posui, videamus. Cum voluntate humana, gratia adiuvante divinâ, sine peccato in hac vita possit homo esse, cur non sit, possem facillimè ac veracissime respondere, quia homines nolunt. Sed si ex me queritur, quare nolint, imus in longum. Verumtamen etiam hoc sine præjudicio diligentioris inquisitionis breviter dicam. Nolunt homines: facere quod justum est, si quia latet, an justum sit, si quia non delectat. . . .

Ignorantia itaque & infirmitas vitia sunt, quæ impediunt voluntatem, ne moveatur ad faciendum opus bonum, vel ab opere malo abstinendum (non enim ergo possibilitatem operis boni auferunt, sed ipsum opus bonum) Ut autem innotescat, quod latet, & suave fiat, quod non delectat, gratia Dei est, quæ hominum adiuvat voluntates: quâ ut non adjuvantur, in ipsis itidem causa est, non in Deo, sed in damnan- prædestinati sunt propter iniquitatem superbia: si contra ipsam suam superbiam judicandi & erudiendi, si filii sint misericordiae. Si infertur ergo secundum D. Aug. non omnibus ad illam gratia illa adjuvans, quâ possint non peccare, si-

live, quā possint implere omnia præcepta. Respondeo: Augustinum solum velle, aliquibus deesse gratiam efficacem, quā non solum datur possibilitas operis, sed etiam ipsum opus. Collico id ex eod. lib. c. 16. ubi asserit, Deum ita præcipere nobis adimpletionem omnium mandatorum, tamen sciat, quod non omnia implebimus; sicut Adamo dedit præceptum, quod sciebat illum transgressurum.

167. Accipe genuina verba D. Aug. Neque negandum est hoc Deum jubere, ita nos in facienda iustitia esse debere perfectos, ut nullum habeamus omnino peccatum; nam neque peccatum erit, si quid erat, si non divinitus jubetur, ut non sit. Cur ergo jubet, quod scit nullum hominem esse facturum? Ita interrogant Pelagiani. Respondet S. Doctor: Hoc modo etiam dici potest, cur primis illis hominibus iussit, qui duo soli erant, quod sciebat eos non esse facturos? Neque enim dicendum ideo iussisse, ut nostrum aliquis id faceret, si illi non facerent: hoc enim, ne de illa scilicet arboris cibum sumerent, non nisi illi solis Deus iussit, quia sicut sciebat, quid iustitia facturi non erant, ita etiam sciebat, quid iustitia de illis ipse erat factururus.

168. Et modo ergo jubet omnibus hominibus, ut non faciant ullum peccatum, quamvis sit præsciens neminem hoc impleturum, ut quicumque impiet ac damnavit eius præcepta contempserint, ipse faciat in eorum damnatione, quod iustum est: quicumque autem in eius præceptis obedierint & pie proficerent, nec tamen omnia quæ præcepit implentes, si ut sibi dimitti volunt, sic aliis peccata dimiserint, ipse faciat in eorum mundatione, quod bonum est. Hucusque S. Aug. Subsumo ego: atqui Adam habuit gratiam sufficientem adimplendi præceptum divinum, abstinendi scilicet a comestione cibi vetiti; ergo etiam homines in statu naturæ lapsum habent gratiam sufficientem servandi omnia mandata Dei: igitur nullum est præceptum, quod non sit possibile observari homini iusto volenti & conanti secundum præsentis vires, quas habet, vel saltem non deest ipsi gratia, quā fiat possibile, id est, gratia orandi, secundum illud. Trid. sup. iubendo monet & facere, quod possit, & petere quod non possit, & adjuvat ut possit.

169. Sed enim, dicit aliquis: S. Aug. lib. de Corrupt. & grat. c. 11. & 12. multas affert distinctiones inter gratiam hominis integri, & lapsi, quod etiam facit aliis pluribus locis, ut proinde videatur, hic tantum voluisse comparationem facere in aliquo, non autem in omnibus. Fateor, multas esse diversitates inter gratiam primi hominis, & gratiam hominis lapsi. In primis, quod hæc sæpe sit efficax, illa solum fuerit sufficiens; & consequenter, quod hæc deest posse & velle ac facere, illa solum dederit posse. Loquatur S. Aug. d. cap. 11. Si autem hoc adiutorium (sine quo non, seu gratia sufficiens) vel angelis, vel homini, quum primo facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divina adiutorio posset manere si vellet, non utique sua culpa cecidissent. Adiutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adiutorium, iam peccati est. Quibus au-

tem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum, & tanto amplius datur per Iesum Christum Dominum nostrum, quibus id dare Deo placuit, ut non solum adsit, sine quo permanere non possumus, etiam si velimus; verum etiam tantum ac tale sit, ut velimus.

Est quippe in nobis per hanc Dei gratiam (scilicet efficacem) in bono recipiendo, & perseveranter tenendo, non solum posse, quod volumus, verum etiam velle, quod possumus. Quod non fuit in homine primo; unum enim horum in illo fuit, alterum non fuit: namque ut reciperet bonum, gratia non egebat, quia nondum perdidisset: ut autem in eo permaneret, egebat adiutorio gratia, sine quo id omnino non posset; & acceperat posse si vellet, sed non habuit velle, quod posset: nam si habuisset, perseverasset. Posset enim perseverare etiam si vellet, quod ut nollet de libero descendit arbitrio, quod tunc ita liberum erat, ut bene velle posset & male. Hæc est prima differentia inter gratiam hominis integri, & gratiam hominis lapsi.

Alia discrimina tradit ibidem Aug. circa principium cap. dicens: Quid ergo? Adam non habuit Dei gratiam? Imò verò habuit magnam, sed dispersam. Ille in bonis erat, quæ bonitate sui conditoris acceperat. Neque enim ea bona & ille suis meritis comparaverat, in quibus prorsus nullum partebatur malum. Sancti verò in hac vita, ad quos pertinet liberationis hæc gratia, in malis sunt, ex quibus clamant ad Deum: Libera nos à malo. Ille in illis bonis Christi morte non eguit; istos à reatu, & hereditario, & proprio, illius Agni sanguis absolvit. Ille non opus habebat eo adiutorio, quod implorant isti, cum dicunt: Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, Quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem; atque in tali certamine laborantes ac periclitantes, dari sibi pugnandi vincendique virtutem per Christi gratiam possunt. Ille verò nulli tali rixæ à seipso adversus seipsum tentatus atque turbatus in illo beatitudinis loco suæ secum pace fruebatur. Proinde etsi non interim latiore nunc, verumtamen potentiore gratia indigent isti: & quæ potentior, quàm Dei unigenitus Filius, aequalis Patri & coæternus, pro eis homo factus, & sine ullo vel originali, vel proprio peccato ab hominibus peccatoribus crucifixus?

Igitur gratia hominis lapsi quàmvis non latior, tamen potentior est; nam invenit concupiscentiam inter carnem & spiritum; secus gratia Adami, de quo sup. Aug. d. c. 12. Denique ille Adam, & terrente nullo, & insuper contra Dei terrentis imperium, libero usus arbitrio, non stetit in tanta felicitate, in tanta non peccandi facilitate. Et intra: Tales vires habebat ejus voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex seipsa concupiscentialiter resistebat, ut digne tantæ bonitatis, & bene vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium: Deo quidem præsciente, quid esset factururus injuste, præsciente tamen, non ad hoc cogente

170.

Gratia primi hominis non fuit efficax, sicut gratia hominis lapsi.

171.

Alia diversitates. S. Aug.

Gratia Adami non fuit ex morte Christi, sicut gratia hominis lapsi est.

172.

Gratia primi hominis fuit latior, hominis lapsi est potentior.

cogente (id est, necessitante) sed simul sciente, quid de illo ipso faceret justè. Nunc verò posteaquam est illa magna peccati merito ommissa libertas (utique habendi, ut loquitur idem Sanctus Doct. lib. 1. contra duas Epist. Pelag. c. 2. plenam cum immortalitate iustitiam) etiam maioribus donis (scilicet gratiâ Christi) adjuvanda remansit infirmitas humana. Igitur magna disparitas inter gratiam hominis integri, & gratiam hominis lapsi.

Sed quid inde? Num ex ea disparitate efficaciter inferitur, hominem lapsum non habere ex mente D. Aug. gratiam merè sufficientem ad præcepta Dei implenda; sed vel nullam habere gratiam, adeoque observationem præcepti esse impossibilem, vel habere gratiam efficacem, quâ non solum possit, sed etiam actu impleat præceptum? Censeri, inquam, id sequi ex d. verbis S. Augustini? Quid nî, reponit quispiam, censeam? Nam d. cap. 11. citato expressè negat quibuldam adjutorium, quod Adam habuit, ibi: Nunc autem quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est; quibus autem datur. &c.

Planè negat quibuldam; sed, quæso te, qui illi? Respondet aliquis Neotericus Scriptor: Angeli & homines damnati. Concedit autem homini viatori, non quidem in quocumque instanti, sed pro loco & tempore; neque quo faciliter possit implere omnia mandata divina usque in finem, quate adjutorium habuit Adam, sed quo absolute possit immediatè vel mediatè juxta ante dicta. Placeat responsio? Vide quid ei possis opponere. Ego ulterius dico: quoniam omnes homines Deus potuisset relinquere in massa damnationis, sicut reliquit omnes malos Angelos, idè bene dixit D. Aug. Quibus autem datur (adjutorium Adami, id est, possibilitas perseverandi usque in finem in observatione mandatorum Dei) secundum gratiam datur, non secundum debitum: & tanto amplius datur per Iesum Christum Dominum, quibus id dare Deo placuit (id est, prædestinatis) ut non solum adsit, sine quo manere non possumus, Etiam si velimus; verum etiam tantum aciale sit, ut velimus, & maneamus.

Nam (auditis rursus Aug. eod. lib. c. 12.) si in tanta infirmitate vita hujus, in qua tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adjutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent si vellet, nec Deus in eis operaretur ut vellet, inter tot & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet; & idè perseverare non possent (id est, non perseverarent) quia deficientes, infirmitate nec vellet, aut non ita vellet infirmitate voluntatis, ut possent, id est, ut perseverarent. Etenim potentiam hic sumi pro ipso actu nimis clarum est, eum per adjutorium sine quo non data fuerit potentia perseverandi Adami, potentia, inquam, distincta ab actu: supponit autem Aug. in homine lapsio tale adjutorium; ergo admittit possibilem perseverantiam, & solum negat actum futurum propter infirmitatem voluntatis, per peccatum originale contractam.

Quod probè scientes Patres Concilii Trident. sess. 6. c. 13. non ajunt, de possibilitate perseve-

randi; sed de perseverantia munere (id est, de ipsa perseverantia) de quo scriptum est (Matth. 10. v. 22.) Qui perseveraverit usque in finem huius, salvus erit: quid quidem aliunde haberi non potest, nisi ab eo, qui potens est eum, qui stat, statuere, ut perseveranter stet, & eum, qui cadit, restituere; nem sibi certi aliquid absolute certitudine pollicetur; tametsi in Dei auxilio firmissimam spem collocat, & reponere omnes debent. Deus enim nisi ipsi illum gratia defuerint, sicut cepit opus bonum, ita perficiens operans velle & perficere; Dando utique gratiam efficacem, quâ non solum possibilitas, sed etiam ipse effectus proveniat.

Unde dum idem Concil. eadem. sessione. can. 22. definit: si quis dixerit, justificationem vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseverare posse, vel cum eo non posse; anathema sit. Qui canon correspondet d. cap. 15. in hac inquam, definitione, vel per speciale auxilium non intelligitur, nisi auxilium actuale gratia sufficientis, quod dicitur speciale, prout opponitur auxilio ordinis naturalis; vel per posse perseverare intelligenda venit actualis perseverantia; & ad hanc requiritur speciale auxilium in ordine gratia supernaturalis, utpote quod non omnibus datur, ut patet, sed solis electis. Et porro hæc perseverantia continuatio omnium auxiliorum, non solum sufficientium, sed etiam efficacium usque in finem. Ergo consummatur, quando Concilium ean. sequenti dicit, ut supra, audivimus, hominem non posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, intellige, si placeat, per potentiam actum, id est, non evitaturum juxta sup. dicta. Nota quoque hoc privilegium esse magis speciale, quàm istud, utpote quod paucioribus conceditur, ut patet ex dictis.

Hæc doctrina confirmatur ex D. Aug. lib. 2. de Peccat. meritis. ubi cap. 20. ad hæc quæstionem: Vtrum, qui omnino nunquam ullum peccatum habuerit, habiturusque sit, non solum quicquam eorum hominum sit; verum etiam potuerit aliquando esse vel possit? Ad hæc, dico, quæstionem respondet: Hunc profus, præter unum Mediatorem Dei & hominum, hominè Christum se sum, nullum vel esse, vel fuisse, vel futurum esse, certissimum est. Ubi, ut vides, ut interrogationem, quâ quæritur, an sit possibile, respondet, non esse futurum; ergo per possibilitatem intellexit actum ipsum. Alioqui certum est, non implicare, Deum creare hominem præter Christum, qui foret sine omni omnino peccato tam originali, quàm personali; imò probabilius est, D. Virginem fuisse sine omni omnino peccato; non ex seipsa, veluti Christus, sed singularissimo Dei privilegio. Sed quorsum hæc omnia? Ad conciliandum decretum Ioh. X. de possibilitate observandi omnia mandata divina cum definitione Concilii Tridentini de impossibilitate evitandi in tota vita omnia peccata etiam venialia.

His tamen non obstantibus, sunt, qui existiment, sententiam esse D. Aug. alicui homini iusto volenti & conanti secundum præcepta, quas habet vires, aliquod mandatum esse im-

173.
An ex his
differentiis
sequatur,
quod homo
non habeat
gratiam
sufficientem

174.
Quibus ne-
get Deus
gratiam suf-
ficientem,

Homini
lapso non
datur ad-
jutorium
Adami se-
cundum de-
bitum
S. Aug.

175.
Cum solo
adjutorio
Adami ho-
mo lapsus
non perse-
veraret.

176.

possibile, deesse quoque gratiam, quā possibile fiat. Id est, non dari omnibus gratiam sufficentem, sed omnem gratiam esse efficacem; adeoque nulli esse possibile observare mandatum, qui illud de facto non observat: constat autem quod illud de facto non observare. Hoc tamen plures de facto non observare. Hoc tamen intelligunt de potentia proxima, id est, quā alio in super auxilio nō indiget, ut in opus suum exeat.

Pro qua doctrina (Augustini, ut putant) ad docent illud ex lib. de Grat. & libero arbit. c. 17. in principio: Qui ergo vult facere Dei mandatum, & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam; poterit autem, cum magnam habuerit & robustam. Et post pauca exemplificat, quod dixit, in Apostolo Petros: Iam, inquit, Charitatem Apostolus Petrus nondum habuit, quando timore Dominum ter negavit. Timor enim non est in Charitate, sicut ait Joan. Euang. in Epist. sua (1. c. 4. v. 18.) sed perfecta Charitas foras mittit timorem. Et tamen, quāvis parva & imperfecta, non deerat, quando dicebat Domino: Animam meam pro te ponam (Joan. 13. v. 37.) patet enim se posse, quod se velle sentiebat. Respondetur: etiam hic per potentiam S. Aug. intelligere actum, prout alibi adhuc dictum fuit, ut idem sit: Et non potest, quod, non facit: Poterit autem, hoc est faciet. Loquitur ergo de gratia efficaci, cui infallibiliter conjungitur effectus. Unde post verba primò allegata continuo attestat: Quia enim Martyres magna illa mādāta fecerunt, magna atque voluntate, hoc est, magna Charitate fuerunt, de qua Charitate ipse Dominus ait (Joan. 15. v. 13.) Majorem hāc charitatem nemo habet, quā si animam suam ponat quis pro amicis suis. Non dicitur, ut possit ponere, sed, ut ponat.

Sensus ergo posteriorum verborum est: Putabat Petrus se facturum, quod se velle sentiebat: sed non fecit, etsi potuisset facere, quia non habuit gratiam efficacem (quam intelligit Aug. per Charitatem perfectam) sed sufficientem tantum. Hinc concludit dicens: Vt ergo velimus, sine nobis operatur, cum autem volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum cooperatur; tamen sine illo, vel operante ut velimus, vel cooperante, cum volumus, ad bona pietatis opera nihil valemus. Quoniam (ut ibidem ait) ipse ut velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Propter quod ait Apostolus (Philipp. 1. v. 6.) Certus sum, quoniam, qui operatur in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu.

Si ergo per potentiam proximam velis intelligere gratiam efficacem, admittimus libenter, quod nunquam sit potentia proxima sine actu. Verum enim verò ultra hanc potentiam proximam dico, dari aliam proximam, quā quidem posset exire in actum sine alio in super auxilio; sed nunquam exire defectu voluntatis tum divini, tum humanæ. Atque illa est gratia sufficiens, quam sup. agendo de voluntate antecedente, ostendimus, D. Aug. in pluribus locis agnovisse. Vide ibi dicta.

Adde hic, quod habet cap. 26. de Natur. & Grat. ubi similitudine Dei cum medico, quam Pelagius ei proposuerat, in hoc claudicare dicit,

quod Medicus homo, cum sanaverit hominem, jam de cetero sustentandum elementis & alimentis corporalibus, ut eadem sanitas apto subsidio convalescat, atque persistat, Deo dimittit . . . Ipse autem Deus, cum per mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum Christum spiritaliter sanat aegrum, vel vivificat mortuum, id est justificat impium; & cum ad perfectam sanitatem, hoc est ad perfectam vitam justitiamque perduxerit, non deserit, si non deseratur, ut pie semper justèque vivatur. Sicut enim oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus, non potest cernere: sic homo etiam, perfectissime justificatus, nisi aeternā luce justitiæ divinitus adjuvetur, rectè non potest vivere. Sanat ergo Deus, non solum ut debeat, quod peccavimus; sed ut præstet etiam, ne peccemus. Hæc D. Aug. Quo loco utitur Trident. sess. 6. cap. 11. ibi: Quò sit, ut iusti ipsi ed magis se obligatos ad ambulandum in via justitiæ sentire debeant, quò liberati jam à peccato, servi autem facti Deo sobriè, justè, & pie viventes proficere possint per Christum Iesum, per quem accessum habuerunt in gratiam istā. Deus namque suā gratiā semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur.

Respondent Adversarii: Deum non deserere per subtractionem gratiæ sanctificantis; secus per subtractionem gratiæ actualis. Sed hoc sup. improbavimus; & rursum improbamus: quia Aug. asserit, medicum deserere, non Deum; sed medicum deserit, non subtrahendo sanitatem, vel detinendo illam immediate conservare; sed subtrahendo consilia sua ac remedia; ergo Deus sua consilia ac remedia non subtrahit, id est, gratias actuales. Secundò, non desertio Dei consistit in hoc, quòd Deus juvet, ut pie semper justèque vivatur, prout patet ex Trid. mox allegato: hoc autem fit per gratias actuales.

Et verò, quid aliud clamat comparatio oculi sani, quā ibi utitur D. Augustinus? Etenim æterna illa lux justitiæ est gratia actualis, per quam præstat Deus, ne peccemus, cum per gratiam justificantem debeat, quod peccavimus. Homo ergo (inquit S. Aug. lib. de Grat. & lib. arbit. c. 4. in fine) gratiā jatur, ne sine causa voluntati ejus jubeatur. Itemque cap. 16 in principio. Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt: Non juberet Deus, quòd sciret non posse ab homine fieri. Quis hoc nesciat? Sed idèd juberet aliqua, quæ non possumus, ut noverimus, quid ab illo petere debeamus. Ipsa est enim fides, quæ orando impetrat, quod lex imperat.

Hinc ut sup. audivimus ex eod Doct. lib. de Natur. & grat. c. 69, firmissimè oportet credere, Deum justum & bonum impossibilia non potuisse precipere &c. Et cap. 66. ait: Quòd ex vitio natura non ex conditione natura sit quādam peccandi necessitas, audiat homo, atque, ut eadem necessitas non sit, discat Deo dicere: De necessitatibus meis educe me (Psal. 24. v. 17.) quia & in hujusmodi oratione certamen est adversus tentatorem, de ipsa contra nos necessitate pugnantem: ac per hoc, opitulante gratiā per Iesum Christum Dominum, & mala necessitas removebitur, & libertas plena tribuetur. Si est impossibile, ut quis audiat, dilectat, vel oret, quando hæc non facit, frustra ad ea nos excitat Aug. Deinde: fallā promittit, si gratiā necessaria negetur iustis etiam

Deus non deserit, nisi prius deseratur.

184.
Responsio
Adversarii
orum reji-
ciunt primò.

Secundò.

185.
Tertiò.

Quarò
Deus jubeat
aliqua,
quæ non pos-
sumus, ex
D. Aug.

186.
Ex vitio
natura est
quādam ne-
cessitas pec-
candi.
S. Aug.

187.
Quibus ju-
lis negetur
gratia ne-
cessaria se-
cundum
Adversarios
S. Aug.

etiam volentibus, conantibus & orantibus.
Respondent Aliqui: justos illos, quibus negatur gratia necessaria, non velle conari, & orare, ut oportet; quod tamen requiritur ex mente D. Augustini lib. de Natur. & grat. c. 17. in fine: Admonemur (inquit) à Deo petere sapientiam, qui dat omnibus affluenter (Jac. 1. v. 5.) utique his omnibus, qui sic petunt, & tantum petunt, quomodo & quantum res tanta petenda est. Et Serm. 3. de Verb. Apost. cap. 10. ait: Non sufficit ut velis. Adjuvandum es, ut plene velis, & impleas quod velis.

Concilium
Arauscanum

Quapropter Concilium Araul. 2. c. 25. Hoc (inquit) secundum fidem Catholicam credimus, quod, accepta per Baptismum gratia, omnes Baptizati (Christo auxiliante & cooperante) quæ ad salutem pertinent possint & debeant (si fideliter laborare voluerint) adimplere. Ergo oportet fideliter laborare, & non sufficit qualicumque labor.

188.
Quid cen-
satur homo
habere in
sua potestate
ex D. Aug.

Sed quis hoc nesciat? Num inde bene inferitur: ergo, qui non laborat fideliter, non potest fideliter laborare? Imò potius oppositum sequitur ex d. verbis, scilicet: Ergo habet potentiam laborandi fideliter. Hoc quisque (auditis Augustinum lib. de Spir. & lit. c. 31.) in potestate habere dicitur, quod, si vult, facit; si non vult, non facit. Qui enim (inquit Aug. lib. 2. de Act. cum Fel. c. 5.) servare legem non vult, in potestate ejus est, si velit. Et cap. 4. sic ait. Habet unusquisque in voluntate aut eligere, quæ bona sunt, & esse arbor bonæ; aut eligere, quæ mala. & esse arbor malæ (dicente Domino Matth. 12. v. 33.) aut facite arborem bonam, & fructum ejus bonum; aut facite arborem malam, & fructum ejus malum. Cum ergo dicitur, aut hoc facite, aut illud facite, potestatem indicat, non naturam.

189.
Si homo ca-
veret libero
arbitrio non
esset capax
meriti vel
demeriti.
S. Aug.

Ac post pauca: Hoc ergo Dominus dicens, aut facite illud, aut facite illud, ostendit esse in potestate, quod facerent, ipse securus & certus in se tanquam Deus. Et quia, si bonum eligerent, præmium ejus acciperent; si malum eligerent, poenam ejus sentirent. Si ergo naturâ suâ, & non voluntate faciunt, Id est (juxta Aug. lib. de duabus animab. c. 12.) si libero ad faciendum, & non faciendum motu animi carent, neque, si bonum eligerent, præmium ejus acciperent; neque, si malum eligerent poenam ejus sentirent. Quod non est (teste Aug. lib. 1. Retract. c. 22.) contra gratiam Dei, quam prædicamus. In potestate quippe hominis est mutare in melius voluntatem: sed illa potestas nulla est, nisi à Deo detur, de quo dictum est (Joan. 1. v. 12.) Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Nam (ut eod. lib. cap. 10. ait) Verum est, omnino omnes homines posse (se ad ad Dei præcepta implenda convertere) si velint, sed preparatur voluntas à Domino (per gratiam prævenientem) & tantum augetur munere Charitatis (id est, gratiæ efficaci) ut possint, & impleant. Sic ego intelligo D. Aug. salvo meliori.

190.
Probatur
liberum ar-
bitrium ex
Script. uti
& gratia.
S. Aug.

Appositè porrò Ecclesiasticus cap. 15. v. 18. Ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi; quoniam multa sapientia Dei, & fortis in potentia, videns omnes sine intermissione. Ecce apertissime videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium, & gratiam Dei. Cavendum enim est, ne divina testimonia,

Quæ (juxta D. Aug. lib. de Grat. & lib. arbit. c. 4. in princip.) sine dubitatione sunt plurima, in defensione liberi arbitrii sic intelligantur, ut ad vitam piam & bonam conversationem, cui merces æterna datur, adjutorio & gratia Dei locus non relinquatur.

Ideoque bene dixit S. Prosp. lib. 2. de Vocat. Gent. c. 12. Multum, qui jam iudicio rationis sunt, ideo liberum esse discere (à Deo) ut non deficiat, ut non cessasse sit præmium, & ut, quod non potest, nisi copulante Spiritu Dei, fieri, eorum meritis deputetur, quorum id potuit voluntate non fieri. Quæ voluntas in malis actionibus sola esse potest: in bonis autem sola esse non potest. Quis jam non clare intuetur, dicta verba Concil. Araul. si fideliter laborare volumus, nostram sententiam potius confirmare, quam infirmare? Nonne potestas observandi mandata rectè colligitur ex hisce verbis Ecclesiasticis 15. v. 15. & seqq. Adjacet mandata & præcepta sua. Si nueris mandata servare, conservabunt te, & in perpetuum fidem placitum facere. Apposuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris porrigere manum tuam: Ergo conluniliter ex verbis d. Concilii: Si fideliter laborare voluerint, rectè colligitur: omnes baptizatos habere potentiam mediātam vel immediatam fideliter laborandi; & per consequens potentiam observandi mandata Dei; hoc autem, & non aliud, nos docemus.

Non possum (inquit Aug. lib. 3. de liber. arbit. c. 3.) aliud sentire esse in potestate nostra, nisi quodcumque volumus facimus, & cum nolumus, non facimus. Si enim (ut loquitur idem S. Doct. lib. 5. de Civit. c. 10.) necessitas nostra illa dicenda est, quæ non est in nostra potestate, sed, etiam si nolumus, efficit quod potest, sicut est necessitas mortis: in nescitum est voluntates nostras, quæ rectè, vel perperam vivitur, sub tali necessitate esse. Multa enim facimus, quæ si nolumus, non possumus faceremus. Quod primum pertinet ipsum volentem, si volumus, est, si nolumus, non est. Non enim vellemus, si nolumus. Si autem illa definitur esse necessitas, secundum quam dicimus, necesse esse, ut ita sit aliquid, vel ita fiat, nescio cur eam timeamus, ne nobis libertatem auferat voluntatis. Neque enim & vitam Dei & præscientiam Dei sub necessitate ponimus, si dicimus, necesse esse Deum semper vivere, & cuncta præscire.

Aliud simile ibidem assert dicens: Sicut enim cum dicimus, necesse est esse, ut, cum volumus, libet velimus arbitrio: & verum procul dubio dicimus, & non ideo ipsum liberum arbitrium necessitati subimus, quæ adimit libertatem. Ut quid ita? Quia est necessitas consequens, similis ei, Quæ (ut loquitur D. Ansel. lib. de Concord. c. 3.) definitur de libera voluntate: potest namque non velle, ut equam velit, quia libera est; & cum vult, non potest non velle, sed eam velle necesse est, quoniam impossibile illi est, id ipsum simul velle, & non velle. Et quæ hæc satis pro explicatione Concil. Araul.

Tantum addo, quod lego eod. cap. 25. Etenim (aliàs, hæc) Deo propitiant & prædicare debemus, & credere, quod per peccatum primi hominis ita incitatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus posset aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum, aut operari propter Deum, quod

bonum est, possit, nisi cum gratia misericordia divina praverit. Vel, ut Alii legunt: Nisi gratia cum & misericordia divina praverit. Et aliquibus interpositis: Hoc etiam salubriter profitemur, quod in omni opere bono non nos incipimus, & postea per Dei misericordiam adjuvamur; sed ipse nobis, nullis praeceps bonis meritis, & fidem, & amorem sui prius inspirat, ut & Baptismi sacramenta fideliter requiramus, & post Baptismum cum ipsius adjutorio, ea, quae sibi sunt placita, implere possimus, ac impleamus. Itaque sine adjutorio Dei solam liberum arbitrium non posse fideliter laborare, ingenue fateamur.

Nec aliud intendit D. Aug. toto lib. de Natur. & grat. probare contra Pelagium. Hinc cap. 44. in fine sic ait: Quid enim dici brevius potuit & verius, quam possibilitatem non peccandi, quantacunque est, vel erit in homine, non nisi Deo debere reputari? Hoc & nos dicimus, jungamus decessus. Et cap. 62. Beatus (inquit) Hilarius, eius verba hac posuit (Pelagius) Non enim nisi spiritu perfecti, & immortalitate mutati, quod solis mundis corde dispositum est, hoc quod in Deo est immortalitatem cernimus: quid dixerit contra id, quod dicimus, vel quid illum adjuvet, nescio, nisi quia posse esse hominem mundo corde te statum est? Quod quis negat? Sed gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, non solam arbitrii libertate. Ac in fine ejusdem cap. lego haec verba: Pro gratia Christi clamo, sine qua nemo justificatur, tanquam sufficiente natura libero arbitrio. Imo ipse (Christus) pro ea clamat, ei credatur dicenti (Joan. 15. v. 5.) Sine me nihil potestis facere.

Ex quibus manifestum est, D. Aug. non impugnare, vel damnare Catholicos, qui credunt possibilitatem esse mandata, etiam his, qui illa transgrediuntur, sed haereticos Pelagianos, qui asserunt, illam possibilitatem provenire ex sola arbitrii libertate, ex sufficiente natura libero arbitrio, ex eadem potestate, quae potuit homo vitari, quod sine dubio potuit sine gratia praeveniente & cooperante.

Audite Doctorem Seraphicum S. Bonaventuram 2. dist. 28. in Exposit. textus dub. 3. ubi querit pro quanto verbum illud habeat veritatem, quod nullus peccat in eo, quod non potest facere vel vitare, & respondet sub hac forma verborum: Dicendum, quod posse quid facere vel vitare dupliciter alicui potest attribui. Vno modo dicitur aliquis aliquid posse, quia per seipsum, sine aliquo alieno suffragio, potest illud, sicut aliquis potest comedere, quando est sanus, & habet cibum. Alio modo dicitur aliquis aliquid posse, non solum, quia potest illud per se, & in se; sed quia potest cum alio, qui sibi praestit est; & hoc modo accipiendum posse, omne quod Deus precipit in nostra potestate est; quia ipse, qui precipit, praestit est praeber gratiam adiutam, per quam possumus persicere.

Primo modo accipiendum posse, non omne quod praestit est in nostra potestate; non tamen ex hoc excusatur aliquis; sicut si praeceperet Dominus servo, quod daret sibi ad bibendum, & ipse non haberet aquam, si posset eam acquirere, non excusaretur; sic & in proposito intelligendum est. Accipiendum autem posse, Tenemus II.

sive aliquis possit in se, sive per divinum auxilium, intelligit Aug. & hoc insinuat ejus verbum: Nunquid quis peccat in eo, quod nullo modo evitare potest? Et sic intellexit etiam Hieronymus, S. Hieronymus. cum dixit, illum esse anathema, qui dicit, Deum praecepisse impossibile. Pelagius autem accepit primo modo; & ideo erravit, & plus attribuit libero arbitrio, quam posuit. Huculque Doctor Seraphicus. Igitur qui asserunt, gratiam fore necessariam, non damnantur à S. Aug. Neque depriment gratiam, & extollunt liberum arbitrium; sed potius amplificanc gratiam, causantes hominem saltem sufficientem habere, etiam quando mandatum transgreditur, cum tamen alii eam tunc negent.

Si inf-ras: ergo gratia saltem sufficiens necessaria est ad peccandum, imò completam essentiam libertatis requisita ad demeritorie peccandum ingreditur auxilium gratiae, tanquam pars illius constitutiva. Respondeo: non magis quam lex & legis notitia sit necessaria ad peccandum, aut completam essentiam libertatis ingreditur: nam etiam ubi non est lex aut legis notitia, non est transgressio. Porro sine gratia non est transgressio voluntaria seu libera, quia bonum oppositum est impossibile. Non ergo datur gratia ad peccandum: neque lex posita est, ut homo eam transgrediatur, sed potius ad bonum operandum: attamen quia & lege & gratia abutitur homo, idcirco imputatur ei & gratia & lex in peccatum, juxta illud D. Bern. D. Bernardus. Serm. 1. in Pentecosten: Multi moventur, ut bene faciant, sed minime sciunt, quid agendum sit, nisi adfit denno gratia Spiritus sancti, ut quam inspirat cogitationem, doceat in opus proferre, ne vacua in nobis sit gratia Dei. Sed quid? Scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi gratia. Ergo supponit D. Bern. quod possit quis moveri ad bonum, & scire bonum per gratiam Spiritus sancti, & tamen non facere; quod non est aliud, quam habere gratia sufficientem, & non habere efficacem.

Nunquam legistis, quod ait Dominus in Evangelio Luc. 12. v. 47. Servus, qui nescit voluntatem Domini sui (ita legit D. Aug. statim citandus) & facit digna plagis, vapulabit pauca: servus autem, qui scit voluntatem Domini sui, & facit digna plagis, vapulabit multa? Ecce (utor verbis S. Aug. de Grat. & libe. arbit. c. 3.) ubi ostendit gravius peccare hominem scientem, quam nescientem. (Num idem illa scientia mala?) Nec tamen ideo confugiendum est ad ignorantia tenebras, ut in eis quisque requiratur excusationem. Aliud est enim nescisse, aliud scire noluisse. Voluntas quippe in eo arguitur, de quo dicitur (Plal. 35. v. 4.) Noluit intelligere, ut bene ageret.

Sed & illa ignorantia, qua non est eorum, qui scire nolunt, sed eorum, qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat, ut sempiterno igne non ardeat, si propterea non credidit, quia non audivit omnino, quod crederet; sed fortasse ut minus ardeat, non enim sine causa dictum est: (Plal. 78. v. 6.) Effunde iram tuam in Gentes, quia te non noverunt. Quid miramini? Nonne Apost. Rom. 2. v. 12. dicit: Quicumque sine lege peccaverunt, sine lege peribunt? Et

199. Quia ratio ne gratia sit necessaria ad peccandum.

Potest quis moveri ad bonum, & tamen non facere.

200.

Homo sciens gravius peccat, quam nesciens.

201.

An, & quae ignorantia excuset à peccato. S. Aug.

K

quam-

quàmvis (auditis Aug. Epist. 105.) se ipsi excusare videantur, non admittit hanc excusationem, qui scit se fecisse hominem rectum, eique obedientia dedisse præceptum, nec nisi ejus, quo male usus est, libero voluntatis arbitrio, etiam quod transiret in posteros manasse peccatum.

202. Neque enim damnantur, qui non peccaverunt, quandoquidem illud ex uno in omnes pertransiit, in quo ante propria in singulis quibusque peccata omnes communiter peccaverunt. Ac per hoc inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento etiam propria voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat, sive qui judicat, sive qui non judicat: quia & ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem, qui non potuerunt, pena peccati. Ergo in utriusque non est iusta excusatio, sed iusta damnatio. Nam (ut ibidem notat) si excusatio illa iusta esset, non inde jam gratia, sed iustitia liberaret. Cum verò non liberat nisi gratia, nihil iustum invenit in eo, quem liberat, non voluntatem, non operationem, non saltem ipsam excusationem, nam, si hac iusta est, quisquis eam utitur, merito, non gratia liberatur.

203. Hæc latius ex Aug. ut ostendam, male ex hoc loco probari ignorantiam invincibilem juris naturæ non excusare à peccato, scilicet personali. Nā hi, qui non potuerunt intelligere, iuste damnantur propter reatum originis, ad quem contrahendum nulla requiritur scientia, ut manifestum est, secus ad contrahendum peccatum personale. Liquidò etiam constat ex hoc loco, aliquam ignorantiam posse esse penam peccati, quæ tamen non sit peccatum. Jam rursum interrogo: num, quia scientia aggravat peccatum, imò necessaria est ad peccandum personaliter, idcirco mala est? Quis audeat affirmare? Quo ergo fundamento nonnulli gratiam merè sufficientem appellant monstrum potiùs gratiæ, quàm medicinam? An fortè, quia eā absente homo non peccaret; eā autem præsentem infallibiliter peccat? Nonne idem dici posset de scientia? Imò sic gratia, data primis parentibus & Angelis peccantibus, dicenda fuisset monstrum. Et enim, absente adjutorio sine quo non, sine culpa cecidissent, eo autem præsentem transgrediendo mandatum infallibiliter peccabant. Vera itaque & medicinalis est huiusmodi gratia quantum est de se; quòd verò non medetur, oritur ex defectu voluntatis, quæ gratiam Dei in vacuum recipit.

204. Sed, dicet aliquis: S. Aug. lib. de Natur. & grat. c. 42. ait: Neque de ipsa possibilitate (non peccandi) contendo, cum, sanata & adjuvata hominis voluntate, possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis proveniat, dum charitas Dei quantum plenissime natura nostra sana atque purgata capere potest, diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Et lib. 1. de Grat. Christi c. 13. Qui novit quidem quid fieri debeat, & non facit, nondum à Deo didicit secundum gratiam, sed secundum legem; non secundum spiritum, sed secundum litteram. Quamvis multi, quod imperat lex, facere videantur timore pænæ, non amore iustitiæ.

Item cap. 14. Si, inquit, sicut veritas loquitur:

Omnis qui didicit venit, quisquis non venit, profecto nec didicit. Quis autem non videat, & venit quemquam, & non venire libero arbitrio? Sed arbitrium potest esse solum, si non venit; non potest autem nisi adjuvatum esse, si venit. Et sic adjuvatum non solum quid faciendum sit sciat, sed quod sciat etiam faciat. Ac per hoc, quando Deus docet non per litteram, sed per spiritus gratiam, ita docet, ut quisque didicerit, non tantum cognoscendo videat, sed etiam volendo appetat, agendoque perficiat. Et ipse divino docendi modo etiam ipsa voluntas, & ipsa operatio, non sola volendi & operandi naturalis possibilitas adjuvatur. Si enim solum posse nostram hanc gratia iuvaretur, ita diceret Dominus: Omnis qui audit à Patre, & didicit, potest venire ad me. Non autem ita dixit: Sed Omnis, inquit, qui audit à Patre, & didicit, venit ad me.

Venire posse in natura posuit Pelagius, vel etiam, ut modo dicere cepit, in gratia, qualemlibet causam sentiat, quæ ipsa, ut dicit, possibilitas adjuvatur. Venire autem jam in voluntate & opere est. Namque autem consequens est, ut qui potest venire, etiam veniat, nisi id voluerit atque fecerit. Sed omnis qui didicit à Patre, non solum potest venire, sed venit; ubi jam & possibilitatis profectus, & voluntatis affectus, & actionis effectus est. Hucusque D. Aug. Nunquid contrarius nobis? Non puto. Docet tibi hominibus sanctis & prædestinatis non tantum dari gratiam sufficientem, sive possibilitatem bene agendi, sed etiam gratiam efficacem, sive voluntatis affectum, & actionis effectum, ut loco videbimus, & omnes admittunt. Ceteris, quia nos posse ponimus in natura, aut in gratia, quod admittit Pelagius? Falleris toto cælo: sed in vera interna gratia voluntatis, sine qua non solum nihil boni facimus, sed nequidem facere possumus, teste Concil. Araus. 2. c. 7. sequentis tenore.

Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare ut cupiat, non aut eligere, sive salutare, id est, Evangelicæ prædicationi consentire posse confirmat, absque illuminatione & inspiratione Spiritus sancti, qui dat omnibus salvitatem in consentiendo & credendo veritati, hanc quoque fallitur spiritum, non intelligens vocem Dei in Evangelio dicentis: Sine me nihil potestis facere. Et illud Apostoli (2. Cor. 3. v. 5.) Non quòd idonei sumus cogitare aliquid à nobis, quasi à nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Ita Concil. Ubi loqui videtur de possibilitate credendi, ut distinetur à ab ipso actu fidei, de quo agit cap. 6. Igitur locus iste D. Aug. non opponitur nobis doctrinæ, sed potiùs ei favet, ut superius adhuc notavi: nam ibi expresse distinguit inter possibilitatis profectum, & voluntatis affectum, & actionis effectum: quidni ergo queat aliquis habere possibilitatem proximam ad observanda mandata divina, quàmvis in effectu ea non observet? Quamquam, ut verum fatear S. Aug. & eum locum Joan. 6. v. 45. Omnis qui audit & intelligat, & meritò, de gratia efficaci.

De qua etiam loquitur lib. de Grat. & lib. de arbitrio. c. 16. ibi: Certum est nos facere, cum facimus, sed ille facit, ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati. Nam (teste eod. Doct. lib. de Prædesti-

202.
Non dam-
nantur, qui
non pecca-
verunt.

203.
Aliqua ig-
norantia
potest esse
pena pecca-
ti, quæ ta-
men non sit
peccatum.

Gratia me-
rè sufficiens
non est
monstrum.

204.
Opponuntur
aliqua loca
D. Aug.
Primus.

Secundus.

205.

SS. c. 8.) Gratia (scilicet efficax) quæ occulte humanis cordibus divinâ largitate tribuitur, à nullo dano corde respuitur, idcirco quippe tribuitur, ut cordis dicitur primitus auferatur. Sicque (ut loquitur Epist. 107.) agit sensum, ut legi & doctrinæ accom-
modet assensum.

209. *Proprium* *magis* *pro-*
pria *effici-*
Atque de eadem gratia intellige, quod habet lib. de Corrept. & grat. cap. 2. in principio: *Intelligenda est enim gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, quâ solâ homines liberantur à malo, & sine qua nullum prorsus sive cogitando, sive volendo & amando, sive agendo faciunt bonum, non solum ut, monstrante ipsâ, quid faciendum sit sciant; verum etiam ut, prestante ipsâ, faciant cum dilectione, quod faciunt.* Quod est proprium munus gratiæ efficacis. Et aliquibus interpositis ita scribit: *Non se itaque fallant, qui dicunt: Ut quid nobis predicatur atque præcipitur, ut declinemus à malo, & faciamus bonum, si hoc nos non agimus; sed id velle & operari Deus operatur in nobis? sed potius intelligant, si filii Dei sunt, spiritui Dei se agi, ut, quod agendum est, agant, & cum egerint, illi, à quo aguntur, gratias agant: agunt enim ut agant, non ut ipsi nihil agant.* Itaque agi & ageri (inquit Aug. Ser. 13. de Verb. Apost. c. 11.) & tunc bene agi, si à bono agaris: spiritus enim Dei, qui te agit, agentibus adiutor est. Et quomodo adiutor? Eos (ait Epist. 107.) ad seipsum omnipotentissimâ facilitate convertens, ac volentes ex nolentibus faciens.

210. *Volens* *magis* *pro-*
pria *effici-*
Nam qui tam impie despicit (utor verbis Aug. Enchir. c. 98.) ut dicat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere? Hoc nisi credamus (inquit ibid. c. 96.) periclitatur ipsum nostrâ fidei confessionis initium, quâ nos in Deum Patrem omnipotentem credere confitemur. Hinc Quando rogavit (Christus) ne fides (Petri) deficeret, quid aliud rogavit (interrogat S. Aug. de Corrept. & grat. c. 8.) nisi ut haberet in fide liberissimam, fortissimam, invictissimam, perseverantissimam voluntatem? Ecce quemadmodum secundum gratiam Dei, non contra eam, libertas defenditur voluntatis. Voluntas quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratiâ potius libertatem, & ut perseveret delectabilem perpetuitatem, & insuperabilem fortitudinem.

211. *Volens* *magis* *pro-*
pria *effici-*
Porro (auditis rursum Augustinum Enchir. cap. 32.) si nullus Christianus dicere audebit: non misereus est Dei, sed volentis est hominis, ne Apostolo apertissime contradicat, restat, ut propterea ratione dictum intelligatur (Rom. 9. v. 16.) Non volentis, nec currentis, sed misereus est Dei, ut totum Deo deus, qui hominis voluntatem bonam & preparatam adjuvandam, & adjuvat preparatam, ut non solum possit bonum agere, sed ut, quod potest agere, agat. Quando autem homines non agunt, sive omnino non faciendo, sive non ex charitate faciendo; Orent (inquit Aug. sup. de Corrept. & grat. c. 2. in fine) ut, quod non habent, accipiant. Quid enim habebunt, quod non accipiunt sunt, aut quid habent, quod non accipiunt? Ait quippe Apost. 1. Cor. 4. v. 7. Quis enim se discernit? Quid autem habes, quod non accepisti?

Tomus II.

Et ecce pervenimus ad alteram objectionem Adversariorum, causantium ex nostra doctrina sequi, hominē seipsum discernere contra istud dictum Apostoli. Nam, inquit, sunt duo iusti, quorum alter velit, alter non velit, cum ambo pariter possint velle, aut non velle, & in ambo sit una & æqualis gratia, non videtur discerniculum peti posse, nisi ex arbitrio creato, juxta illud D. Aug. 12. de Civit. c. 6. Si aliqui duo, æqualiter affecti animo & corpore, videant unius corporis pulchritudinem, quâ visâ unus eorum ad illicite fruendum moveatur; alter in voluntate pudica stabilis perseveret, quid putamus esse causâ, ut in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala, quam illa res fecit, in qua facta est? Et post pauca: Quid aliud apparet, nisi unum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere? Unde nisi propriâ voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis & animæ affectio, ambobus oculis pariter visâ est eadem pulchritudo, ambobus pariter insitit occulta tentatio?

Quod si verum est, consequenter homo eligit Deum, & non hominem Deus, contra illud Christi Joan. 15. v. 16. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Adeoque perperam Apost. ad Rom. 11. v. 33. erupit in has admirantis voces: O altitudo divitiarum &c.

Verum ad hoc supra adhuc respondimus; videlicet Apostolum non erupisse in has voces, quia putaret liberum arbitrium non concurrere cum gratia Dei ad sui discretionem, sive quia putaret liberum arbitrium non posse resistere interiori gratiæ Dei; sed quod omnino absconditum sit à cogitatione humana, cur Deus, cum posset utrique dare gratiam efficacem, id est, talem, quæ infallibiliter moveret voluntatem, uni tamen det, & alteri neget. Vel (ut utar verbis D. Aug. de Spir. & lit. c. 34.) Cur illi ita suadeatur, ut persuadeatur, illi autem non ita. Illum sic vocet Deus, Quomodo (ut loquitur idem Sanctus lib. 1. ad Simplic. q. 2.) scit ei congruere, ut vocantem non respuat, istum autem non sic, tametsi utrumque posset sic vocare. Hæc est profunditas, quam ne ipse quidem Aug. potuit scrutari, sed exclamavit eum Apostolo. ut alibi vidimus: O altitudo divitiarum &c. & Nunquid iniquitas apud Deum?

Unde (quod bene notandum est) Aug. d. cap. 6. non dicit simpliciter & absolute, nihil aliud esse, nisi unum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere; sed nihil aliud apparere: nam, ut sup. dixi ex Aug. lib. de Prædest. SS. gratia efficax occulte humanis cordibus divinâ largitate tribuitur, ita ut eam non cognoscamus, nisi ex ipsâ voluntate, quæ ei infallibiliter connectitur. Rogas: quomodo ergo in utroque eadem corporis & animæ affectio, si in uno fuerit gratia efficax, in alio tantum sufficiens? Dicerent Aliqui: has gratias non differre nisi connotato, atque adeo esse eandem affectionem entitativè. Alii respondent: Aug. intelligi posse de eadem constitutione seu affectione naturali; vel si de supernaturali, quodd interpretari debeat, tantum loqui de auxilio sufficienti, sive de eadem affectione in actu primo.

K 2

mo:

212.

An sequatur ex nostra doctrina, hominē seipsum discernere. Arguitur, quod sic ex D. Aug.

213.

Quare A. post. erupit in has voces: O altitudo &c.

214.

Expenduntur verba S. Aug.

Occurritur objectioni.

mo: nam gratia efficax pertinet potius, ut ipsis videretur, ad actum secundum, qui ei, ut statim dixi, infallibiliter connectitur. Cur autem hanc gratiam uni det, & non alteri, *O altitudo*.

215. *Alia obiectio.* Contrā: hæc altitudo non magis spectat ad hominem lapsum, quam integrum: nam (teste Aug. lib. 14. de Civit. c. 27.) *Quis audeat credere aut dicere, ut neque Angelus, neque homo caderet, in Dei potestate non fuisse?* Cur ergo unum Angelum à lapsu præservaverit; alium verò non, nunquid altitudo? Planè. Sed nunquid Apostolus ullibi significat, illam altitudinem solum spectare ad hominem lapsum? Non arbitror, tamen de illo dumtaxat ibi loquatur.

216. *Evansio.* Alii clamant, sed noli eos audire. Et quid clamant? In mysteriis divinæ electionis nos non solum miramur, cur ille consentiat, iste dissentiat; sed etiam illud in primis, cur ille consentire possit, iste non possit, juxta illud Christi Joan. 6. v. 44. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus, qui misit me, traxerit eum.* Cur autem Pater sic trahat unum, ut possit venire, alium verò non sic, nonne & hoc altum est? *Oculum.* Respondeo: Augustinum non mirari, cur illi ita suadeatur, ut possit credere, alii non ita: sed, ut patet ex verbis ejus sup. relatis: *Cur illi ita suadeatur, ut persuadeatur, id est, ut credat; alii autem non.*

217. *Script. Ioan. 6.* Ad dictam Scripturam dico: per possibilitatem intelligi ipsum actum, ut colligitur ex præcedentibus: nam v. 37. dicit Christus: *Omne, quod dat mihi Pater, ad me venit, & eum, qui venit ad me, non ejiciam foras.* Quando ergo v. 44. ait: *Nemo potest venire ad me &c.* idem est acti diceret: *Nemo venit ad me &c.* Undè subditur v. 45. *Omnis qui audit à Patre, & didicit venit ad me.* Omitto; quod etiam ipsa possibilitas sit à Patre, scilicet per gratiam sufficientem, quæ est vera interna gratia voluntatis per Christum Jesum Dominum nostrum.

218. *Inustus non omni momento, quo tentatur, habet gratiam, quæ vincat tentationem.* Sed nunquid ipso momento, quo tentatur iustus, perperuò habet ad manum opem, si velit, divinam, quæ tentationem vineat? Respondetur negativè; sed benè quæ possit vincere; aliàs non peccaret tentationi cedendo, dicente D. Aug. lib. 3. de Libe. arbit. c. 18. *Hoc brevissimum tene: quacumque ista causa est voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ei ceditur: si autem potest, non ei cedatur, & non peccabitur.* At nunquid potest? Procul dubio, reponit quispiam, si velit & conetur secundum præsentem, quas habet vires; velit, inquam, & conetur sicut oportet, juxta supradicta ex Aug. de Natur. & grat. c. 17. jam autem non omnis iustus, ut docet experientia, conatur aut vult sicut oportet; ergo neque potest conari aut velle; faceret enim si posset; non ergo potest, cum non faciat.

219. Verum quis non videt, hæc peti principium? Hoc enim est quod quæritur; an homo possit aliquid facere potentia proximā & antecedente, quod non facit, sive quod non potest facere potentia consequente. Fateor itaque, homines non semper velle & conari, sicut oportet, &

ideo non semper obtinere gratiam efficacem, vel etiam sufficientem proximam; verum tunc non conantur secundum præsentem, quas habent vires; nam possent conari & velle ut oportet, & ex defectu voluntatis, non gratiæ, provenit, quod non faciant. Deinde non dicimus nos, quod, qui conatur secundum præsentem, quas habet vires, semper adimpleat præcepta, sed quod possit implere proximè vel remotè, sperando scilicet pro ulteriori gratia, quæ proximè possint. Putamus quippe possibilitatem etiam proximam multoties separari ab ipso actu, possibilitatem, inquam, antecedentem; nam eo tempore, quens nunquam separatur: supposito etenim quod actus sit, impossibile est, eum non esse, ut patet ex alibi dictis, & adhuc patebit ex infra dicendis.

Cæterum juxta hæc dicta intelligi debet, quod ait S. Aug. lib. 2. de Peccat. merit. c. 19. in fine: *Nec ideo tamen in istis vitiis nobis permittitur esse existimemus; sed adversus ipsam maculam superbiam, propter quam in eis humiliamus, & nos vigilanter conemur, & ipsum deprecemur ardenter simul intelligentes, & quod sic conamur, & quod deprecemur, dono illius nos habere: ut in omnibus ad nos respicientes, sed sursum cor habentes, Domino Deo nostro gratias agamus, & cum gloriamur, in illo gloriamur.* Consimiliter loqui ut lib. de Dono persever. c. 23. ibi: *Non oraret Ecclesia, ut daretur infidelibus fides, nisi Deum crederet & averas & infirmas hominum ad se convertere voluntates; nec Ecclesia, ut perseveraret in fide Christi, non desperata vel victa tentationibus mundi, nisi crederet Dominum sic in potestate habere cor nostrum, ut bonum, quod non tenemus nisi propria voluntate, non tamen teneamus, nisi ipse in nobis operetur & velle.*

Nam si hæc ab ipso quidem possit Ecclesia; sed seipsa sibi dari putat, non veras sed persuasivas rationes habet, quod abest à nobis. Quis enim vult ter gemat desiderans accipere, quod orat à Domino, si hoc à seipso se sumere existimet? Præsertim quoniam quid oremus sicut oportet nescimus, sed ipse Spiritus, ait Apostolus (Rom. 8. v. 26.) interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui enim scrutatur corda, scit, quid sapienter spiritus, quia secundum Deum interpellat pro sanctis. Quod est, ipse Spiritus interpellat, nisi interpellaret gemitibus inenarrabilibus, sed veracibus, quantum veritas est spiritus? Huculque D. Aug.

Et sexcenta similia possent afferri; sed non probant contra nostram Conclusionem, ut consideranti palam est: loquitur enim S. Doctor de gratia efficaci, quæ non solum dat posse, sed etiam velle & agere. Conclusio autem nostra intelligitur de gratia sufficienti, quæ ne iustus quidem defuit, ut probatur ex Act. 7. v. 51. *semper Spiritui sancto resistitis.* Et Iai. 5. v. 4. *Quid est, quod debui ultra facere vinea mea, & non feci? An quod expectavi, ut faceret uvæ, & fecit labruscas?*

Porro quomodo poterat expectare uvas bonorum operum, si non dederat eis internam gratiam voluntatis sufficientem ad eas proferendas? Aut quâ ratione rectè objurgantur Judæi, quod

resistebant Spiritui sancto, si non habebant auxilium sufficientem ad non resistendum? Si non inspirabantur à Spiritu sancto inspirationes bonæ ac desideria?

227. Extenuis (inquunt Adversarii) resistebant Spiritui sancto, quatenus ejus doctrinæ foris insonanti, & in Scripturis loquenti resistebant. Sed contrā: ex hoc solo, nisi cor tangatur (inquit Herinx Episc. 2. part. disp. 1. de Grat. n. 17. prioris editionis) Spiritus sanctus in audiente nihil operatur; ubi autem nihil operatur, ei nec resistitur, nec obeditur. Deinde: loquitur de resistentia ex duritie cordis oriunda; hæc autem durities circa ea primariè versatur, quibus ipsum cor movetur & afficitur, ejusmodi sunt interne vocaciones Spiritus sancti. Ita Illustrissimus Irenæus.

228. Audite nunc D. Aug. de Prædest. SS. c. 16. in principio: Vocat Deus Prædestinatos multos filios suos, ut eos faciat membra prædestinati unici filii sui, non eā vocacione, quā vocati sunt, qui noluerunt venire ad nuptias: illa quippe vocacione & iudai vocati sunt, quibus Christus crucifixus scandalum est, & Gentis, quibus Christus crucifixus salutis est. Ubi expresse distinguit vocacionem prædestinatorum, quæ est gratia efficax, ut ex Sect. sequenti clariùs apparebit, à vocacione Judæorum, quæ respectu multorum solum sufficiens fuit, quā potuissent venire ad nuptias, sed noluerunt.

229. Quod ergo de Judæis dicitur Joan. 12. v. 39. Propterea non poterunt credere, quia iterum dixit Iſaias (cap. 6.) Excavavit oculos eorum, intellige de impossibilitate consequenti: nam sequitur: Nō videant oculi (non dicitur, ut nequeant videre) & non intelligant corde, & convertantur, & sanem eos. Hinc Matth. 13. Christus ait discipulis suis v. 13. Ideo in parabolis loquor eis (Judæis) quia videntes non vident, & audientes non audiunt, neque intelligunt. Et adimpletur in eis prophetia Iſaiæ dicens: Auditū audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non videbitis. Incausatum est enim cor populi huius & auribus graviter audierunt, & oculos suos clauferunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, convertantur, & sanem eos. Porro quis non videt, si tamen habeat oculos apertos ad videndum, hic Judæis non negari possibilitatem ad credendum, sed dumtaxat ipsam actum fidei.

230. Confirmatur ex Joanne 12. v. 37. Cum autem tanta signa fecisset (Jesus) coram eis (Judæis) non crediderunt in eum (ergo non poterant credere, negatur Consequentia) ut sermo Iſaiæ Prophetæ impleatur: Domine quis credidit auditui nostro? Ergo quod sequitur: Propterea non poterant credere, intelligendum est, nolebant credere, juxta illud D. Aug. tract. 53. in Joan. Quare autem non poterant (credere) si à me quaratur, citò respondeo, quia nolebant. Et ideo verè peccaverunt peccato infidelitatis, dicente Christo Joan. 15. v. 22. Si non venissem, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent (scilicet infidelitatis) nunc autem excusationem non habent de peccato suo.

231. Stabilita possibilitas mandatorum servandorum excludit peccandi necessitatem à Mani-

chæis assertam. Hi statuebant duas in homine animas, bonam unam, malam alteram, Inter has statuebant acrem luctam, in qua persæpè caro superior evadat, animamque tanta necessitate ad peccandum abripiat, ut reluctari non possit. Hoc nos dicimus (ajebat Fortunatus apud Aug. disp. 2. cont. Fortun.) quod à contraria natura anima cogatur delinquere. Coactio hæc secundum ipsos non excluderat consensum voluntatis. Fateris, ait S. Aug. cont. Secundum. c. 18. eam naturam, quam bonam esse dicis, malo consentiendo male facere: hoc est voluntate peccare. Igitur mala anima cogit bonam ad peccatum tam efficaciter persuadendo, ut bona superare nequeat, sed simplici necessitate constingatur.

Hanc Manichæorum hæresim multis libris impugnatur S. Aug. id concludere intendens, quod tollat libertatē ad peccandum necessariā, & sic peccatū excludat. Lib. de duabus animabus c. 11. peccatū definit: Voluntas retinendi, vel consequendi, quod iustitiā vetat, & unde liberum est abstinere. Mox addit: Neminem vituperatione suppliciove dignum, qui aut id velit, quod iustitia velle non prohibet, aut id non faciat, quod facere non potest. Clariùs c. 12. ubi cum statuisset, convenire sibi cum Manichæis: Animas aliquas divina lege judicioque damnari: probat malam non posse damnari: Quia peccati reum teneri quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit, summa iniquitatis est & insania. Quamobrem illa anima quidquid faciant, si natura, non voluntate faciunt, id est, si libero ad faciendum & ad non faciendum motu animi carent, si denique abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur, peccato eorum teneri non possumus. Tum pergit: Relinquitur, ut quoniam concedunt esse peccata, non inveniant, quibus ea tribuant, nisi bono generi animarum: peccant tamen (ex Manichæorum sententia) etenim mali commixtione coguntur.

Hoc mox refellit: Si ita coguntur, ut resistendi potestas nulla sit, non peccant. Nec distinguit inter naturam integram & lapsam. Aquè generaliter loquitur disp. 1. contra Fortun. Quæro abs te, secundum eam lectionem, qua lecta est, quomodo habeamus peccata, si natura contraria cogit nos facere, quod facimus: qui enim cogitur necessitate aliquid facere, non peccat. Ibidem inducit animam damnatam, ita de Deo conquerentem: Quid enim peccavi? quid commisi? quid me expulisti de regnis tuis, ut contra nescio quam gentem pugnarem? depressa sum, permixta sum, corrupta sum, defecta sum; non est mihi servatum liberum arbitrium. Tu nosti necessitatem, quæ pressa sum.

Manichæus quidam his respondit, ut refert Aug. l. cont. Secund. c. 12. hæc formā. Ponit. . . in Epistola, & dicit de anima, quod carnis permixtione ducatur ad peccatum, non propria voluntate: atque ibi statim credo cum videres si ita est, subvenendum esse ab omnipotente Deo pro suis omni anima, nullamque omnino debere damnari, quoniam non voluntate peccaret, quo constituto, everteretur sententia, quam Manichæus de supplicio animarum, etiam de lucis parte venientium, terribiliter personat: Vigilantissimè subiecisti dicens: at si, cum se ipsam cognoverit, consentias malo, & non se armet

Hæresis Manichæorum, duas animas ponentium. S. Aug.

Mala bonā ad peccatū cogit.

228. S. August. hanc expugnat.

quia sic tollit peccatum.

229. Tam in statu naturæ lapsæ, quam integre.

230. Ponit Rationem Manichæi,

Solut eam-
dem.

contra inimicum, voluntate sua peccavit. Hanc respon-
sionem S. Aug. hoc dilemmate refellit: a-
nima bona vel cogitur ad consensum ab alia
natura, vel non. Si non, Quaro igitur, inquit c. 19.
unde habeat illam consensionem malam, nulla con-
traria cogente natura? Si autem cogitur consentire,
ita ut non sit in eius potestate aliter facere, non er-
go, ut dicebas, voluntate peccat, quando non volun-
tate consensit. . . . si autem cogitur, cedere potius,
quam consentire dicenda est. Adde quod habet
l. 3. de lib. arb. c. 18. Reminiscere superiorum, qua
à nobis tam multa de peccato & voluntate libera di-
cta sunt. Sed si laboriosum est omnia mandare me-
moriam, hoc brevissimum tene: quacumque ista causa
est voluntatis, si non ei potest resisti, sine peccato ei
ceditur. Si autem potest, non ei cedatur, & non
peccabitur. An forte fallit incautum? ergo caveat, ne
fallatur. An tanta fallacia est, ut omnino cavere non
possit? Si ita est, nulla peccata sunt: nequidem in
statu naturae lapsae, de quo quoque Augusti-
num agere patet, quia improbat facta ex igno-
rantia & concupiscentia. Vide supra Concl. 2.

231.
Nec erit pec-
catum pro-
priè dictum
in sententia
Manich.
S. Aug.

Nec dicas: Aug. tantum vult, quod non tam
propriè sint peccata, quam peccatum Adami,
perfectè liberum; nam l. 1. de nupt. & Concup.
c. 23. inquit: Ipsa quidem concupiscentia jam non
est peccatum in regeneratis, quando illi ad illicita
opera non consentiunt, atque, ut ea perpetrent, à Re-
gina mente membra non dantur: ut, si non sit, quod
scriptum est (Exodi 20.) Non concupisces: fiat
saltem, quod alibi legitur (Ecclesi. 18.) Post con-
cupiscentias tuas non eas. Ut autem doceat,
quo sensu peccatum sit, subiungit: Vocatur pec-
catum, quia peccato facta est, cum jam in regeneratis
non sit ipsa peccatum, nisi improprie tantum.
Quoties autem concupiscentia deliberata est,
peccatum quidem propriè dictum est, sed ne-
cessitas conjuncta impropria tantum & mor-
alis necessitas est, seu magna difficultas. Hic
merito notabis, quod, dum Aug. quædam ne-
cessitate facta dicit peccata, tum ponit exem-
plum in Apostolo dicente: Non quod volo bonum
&c. Constat autem ex confirmatione Apostoli
in gratia, post raptum signanter, peccatum seu
malum hoc Apostoli non fuisse propriè pecca-
tum: l. 1. Retract. c. 15. ait Aug. Potest etiam
putari falsa esse ista sententia, quæ diximus, nus-
quam nisi in voluntate esse peccatum; quia dixit A-
postolus (Rom. 7.) Si autem quod nolo, hoc fa-
cio, jam non ego operor illud; sed id, quod
habitat in me peccatum. Hoc enim peccatum us-
que addo non est in voluntate, ut dicat: quod nolo
hoc facio. Quomodo ergo nusquam est, nisi in voluntate
peccatum? Sed hoc peccatum, de quo sic locutus est
Apostolus, idem peccatum vocatur, quia peccato fa-
ctum est, & poena peccati est, quandoquidem hoc de
concupiscentia carnis dicitur; quod aperit in conse-
quentibus dicens, Scio quia non habitat in me,
hoc est, in carne mea bonum; velle enim ad-
jaacet mihi, perficere autem bonum non.

232.
Improbatur
concupiscen-
tia tamquam

Quæres cur ergo concupiscentia necessaria
improbatur & corrigenda judicatur? Quia vul-
nus peccato factum, & poena peccati est. Cur
non potius, ait Aug. malum vocetur (concupiscen-

tia) quod fateris esse frandum? Cur quasi frandum
dum, nisi ne noceat? Nisi ne ad illicita, quæ deficiunt,
relaxetur? & utique desiderium mali malum est
(penale non morale) etiam si ei non consentiatur.
Procedit ergo concupiscentia à natura vitiosa
& vulnerata, non ab instituta: quæ si necessi-
taret ad peccandum peccato propriè dicto, hoc
Deo potius, quam homini tribuendum esset
& in hoc non esset Deus laudandus, ut lau-
dandum asserit Aug. sed potius videretur cul-
pandus. Manichæi, ut refert Aug. l. 1. Retract.
c. 9. Negant ex libero voluntatis arbitrio mali origi-
nem duci, & Deum, si ita est, creatorem omnium
naturalium culpandum esse contendunt. Ad hoc
probandum dicebant, ignorantiam & concu-
piscientiam nobis inferi à natura. S. Aug. hunc
errorem refutat in libris de lib. arb. hoc utitur
concludens, mali originem esse à libero arbi-
trio, neque tamen inde sequi Deum non lau-
dandum, sed culpandum, etiam dato gratia,
quod ignorantia & concupiscentia essent pri-
mordia hominis naturalia. Secundum utrumque
sensum, ait l. de dono perseverantiae c. 12. refutans
Manichæos, siue supplicia, siue primordia naturæ
ignorantia & difficultas, sine quibus nullus hominum
nasceretur. Laudandum Deum probat l. 3. de lib.
arb. c. 20. quia anima facultatem habet, ut ad-
juvante Creatore seipsam excolat, & pio studio ipsa
omnes acquirere & capere virtutes, per quas &
difficultate cruciante, & ab ignorantia cæcitate
liberetur.

Ratio igitur laudandi Deum est gratie elar-
gatio. Unde c. eod. 20. Etiam in ipsa ignorantia
& difficultate liberam voluntatem petendi, quædam
& conandi non absulit, daturus potentibus, demon-
straturus quærentibus, pulsantibus aperturus. Dis-
serat antea eodem c. 20. Caro . . . venientia ad
se animis hanc ignorantiam & difficultatem facit,
quæ neque his, neque Creatori tamquam culpam
tribuitur: dedit enim ille & facultatem bene op-
erandi in laboriosis officiis, & viam fidei in obli-
vitiis cæcitatis. c. 22. Quod ergo ignorat, quid sibi agendum
sit, ex eo est, quod nondum accepit: sed hoc quoque
accipiet; si hoc, quod accepit, bene usa fuerit. Accipit
autem, ut pie & diligenter quærat, si velit. Caro
Quod si agere noluerit, peccati rea jure tenetur,
tamquam quæ non bene usa sit ea facultate, quam
accepit. Quamquam enim in ignorantia & diffi-
cultate nata sit, non tamen ad permanendum in ea,
quod nata est, aliqua necessitate comprimitur. Unde
concluditur c. 22. Si ignorantia veri, & difficultas
recti naturalis est homini. . . nullas hanc ex ini-
naturali rectè arguit. Sed si proficere noluerit, aut
à profectu retrorsum relabi voluerit, jure meritaque
pœnas luet. Creator verd ejus ubique laudatur: ut
quod eam ab ipsis exordiis ad summum boni capacita-
tem inchoaverit, vel quod ejus profectum adjuvat, vel
quod implet proficentem atque perficiat.

Causa igitur laudandi Deum est, quod om-
nes homines gratia suâ ita adjuvet, ut à pec-
cato omnino abstinere possint & vincere igno-
rantiam & difficultatem vincibilem. Peccantes ap-
pobili rectè & justè punit. C. 20. Ignorantia veri

& difficultas si naturalis est, inde incipit anima proficere, & ad cognitionem & requiem, donec in ea perficiatur vita beatâ, promoveri. Quem profectum in studiis optimis atque pietate, quorum facultas et non negata est, si propria voluntate neglexerit, iuste in graviores, quæ jam pœnalis est, ignorantiam difficultatemque precipitur, quæ voluntaria sit, & imputabilis ad culpam. Ideo supponit S. Aug. etiam in Hypothesi data, aliquos mortaliter peccaturos, ideoque pœnis æternis cruciandos. Nequidem igitur in Manichæorum Hypothesi libet necessitas peccandi.

Ex definitione peccati supra, n. 228. Pelagiani aniam sumperunt oppugnandi peccatum originale, à quo non erat nobis liberum abstinere: idem de concupiscentia. Negarunt & necessitatem gratiæ ex eo, quod Aug. contra Manichæos agens non meminerit gratiæ; & adscripserunt opera bona libero arbitrio. Ita refert S. Aug. l. 9. Retract. c. 9. In his atque huiusmodi verbis meis quia gratia Dei commemorata non est, de qua tunc non agebatur, putant vel putare possunt Pelagiani, suam nos tenuisse sententiam, sed frustra hoc putant. Voluntas quippe est, quæ & peccatur, & rectè vivitur. . . voluntas ergo ipsa nisi Dei gratia liberetur à servitute, quæ facta est serva peccati, & ut vitia superet adjuvetur: rectè pœna que vivi à mortalibus non potest. Aug. pro maiu- tententia definitionis suæ, distinguit tria: peccatum tantum, pœnam peccati tantum, peccatum & pœnam peccati simul. Peccata ab homine lapso liberatè commissa, & signanter Adam prævaricationem vocat peccata tantum. Et hæc sola definitione suâ voluit comprehendere. Peccatum originale ab Adæ posteris contractum, & concupiscentiam vocat peccatum & pœnam peccati. Ipsum audite l. 1. operis perfecti contra Jul. n. 43. Hic peccatum definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod etiam pœna peccati; de hoc quippe agendum fuit, quando mali origo quærebatur: quale commissum est à primo homine ante omnes homines malum. Et n. 57. respondet: Ipse est Adam, quem nostra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur. . . tria ista discernas, & scias aliud esse peccatum, aliud pœnam peccati, aliud utrumque: id est, ita peccatum, ut ipsum sit etiam pœna peccati. Intellegis quid boni trium pertineat ad illam definitionem, ubi voluntas est agendi, quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere: peccatum namque isto modo definitum est, non pœna peccati, non utrumque: habent autem tria ista genera etiam species suas.

Pergit ad exempla: & quidem Primi generis in Adam sine ullo modo questionis occurrit. Multa quippe sunt, quæ agunt homines mala, quibus eis liberum est abstinere, sed nulli tam liberum est, quam illi fuit, qui Deo suo, à quo erat conditus rectus, nullo profus vitio depravatus adstabat. Secundi autem generis, ubi est tantummodo pœna peccati, exemplum in eo malo est, quod quisque ex nulla parte agit, sed tantummodo patitur: velut cum pro suo scelere, qui peccavit, occiditur, sive alia corporis pœna quæcumque cruciatur. Tertium vero genus, ubi peccatum ipsum est & pœna peccati, potest intelligi in eo qui dicit: Quod nolo malum hoc ago. . .

Proinde originale peccatum nec ad illud pertinet, quod primo loco posuimus, ubi est voluntas malum operandi, unde liberum est abstinere, alioquin non esset in parvulis, qui nondum voluntatis utuntur arbitrio: nec ad illud, quod secundo commemoravimus, de peccato enim nunc agimus, non de pœna, quæ non est peccatum, quamvis peccati merito subsequatur: nam quidem patiuntur & parvuli, quia inest eis corpus mortuum propter peccatum, non tamen mors corporis ipsa peccatum est, vel corporis quicumque cruciatus, sed pertinet originale peccatum ad hoc genus tertium, ubi sit peccatum est, ut ipsum sit & pœna peccati. . . Origo tamen etiam huius peccati descendit à voluntate peccantis; fuit enim Adam, & in illo fuimus omnes: perit Adam, & in illo omnes perierunt. Ecce quàm clarè S. Aug. peccatum originale & concupiscentiam excludat à sua definitione, ex qua Pelagiani contabantur ea impugnare. Ecce quàm constet sibi S. Aug. in requirendo libertatem etiam ad peccatum hominis lapsum: quàmquam ad bonum gratiâ divinâ liberum arbitrium debeat adjuvari.

Non acquiescit Julianus, sed dicit n. 105. Illud quod esse peccatum ratio demonstrat. . . secundum definitiones tuas, jam nec in moribus invenitur. Aug. respondit, postquam multis hanc calumniam repulisset: Cum igitur & illa fateamur in hominibus esse peccata, quæ committuntur non necessitate, sed voluntate, quæ tantummodo peccata sunt, unde ab eis liberum est abstinere: & peccatis de ignorantia vel affectionum necessitate venientibus, quæ jam non solum peccata, verum etiam pœna sunt peccatorum, plenum sit genus humanum, quomodo dicis definitionibus nostris peccatum nec in moribus inveniri? sed quod non vultis audire: à peccatis omnibus, sive originalibus sive mortalibus, vel quæ facta sunt, vel ne fiant, non liberat nisi gratia Dei per Iesum Christum. Maneat ergo, tam ad peccatum hominis lapsum quàm integri requiri libertatem.

Sed nunquid etiam à peccatis, quæ ab hominibus ignorantia vel concupiscentiâ implicatis deliberatè committuntur, liberum est abstinere? Nunquid hic necessitas peccandi? Videtur affirmare Aug. supra n. 105. respondens Juliano: Multum erras, qui vel necessitatem nullam putas esse peccandi, vel eam non intelligis illius peccati esse pœnam, quod nulla necessitate commissum est. Si enim necessitas nulla peccandi est. . . quid patiebatur quæso, qui secundum vestrum sensum tanta mole mala consuetudinis premebatur, ut diceret: Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago? Deinde cogitare te existimo, quid appetendum, quid vitandum sit in agenda vita, quanto labore discatur. Qui autem nesciunt ipsam boni appetendi, malique vitandi ignorantiam, patiuntur peccandi necessitatem. Neceffe est enim ut peccet, qui nesciendo quid facere debeat, quod non debeat facere facit, de quo genere malorum Deus rogatur, ubi dicitur: Delicta juventutis & ignorantia meæ ne memineris. Quod genus delictorum si non imputaret Deus iustus, non ea sibi dimitti posceret homo fidelis. De ignorantia quoque dixerat n. 47. quod pertineret ad tertium genus, ubi peccatum ipsum est, & pœna peccati. Verba Aug. sunt:

Originale peccatum pertinet ad tertium, & hoc non respicit definitio Augustini.

227. A ceteris liberum est abstinere. S. Aug.

238. Etiam à peccatis ignorantia & concupiscentia. S. Aug.

sunt: Ad hoc pertinent etiam omnia, quae per ignorantiam cum aguntur mala, non putantur mala, vel etiam putantur bona: cecitas enim cordis, si peccatum non esset, injuste argueretur: arguitur autem iuste ubi dicitur: Pharisee cace, & aliis plurimis divinatorum eloquiorum locis, eademque rursus cecitas, si peccati pena non esset, non diceretur: Excavavit enim illos malitia illorum.

239.
Peccatum aliquando sumitur materialiter, aliquando formaliter.

Necessitas alia propria, alia impropria.

Antequam ostendamus, quanam peccandi necessitas proveniat a concupiscencia & ignorantia, nota primo peccatum non semper usurpari pro formali, seu pro culpa & demerito; sed aliquando pro materiali tantum, seu pro vitio. Nota secundo, necessitatem aliam esse strictè dictā, quae potest ad utrumlibet admittere, aliam latè dictam, & moralem, quae est magna vel maxima agendi difficultas. His notatis: ex ignorantia & concupiscencia fluit necessitas propriè dicta peccandi improprie & materialiter tantum, quatenus ex ignorantia invincibili peccata materialia contra legem fiunt, & ex concupiscencia motus indeliberati necessariò exsurgunt, qui improprie peccata sunt. Sic intellige Augustinum, dum negat concupiscenciae motus indeliberatos in regneratis esse peccata, nempe propriè dicta: & dum dicit, non tibi deputatur ad culpā quod invitus ignoras. Præterea ex ignorantia & concupiscencia fluit necessitas improprie dicta peccandi propriè & formaliter, quatenus concupiscencia magnā vehementiā pertrahit ad consensum deliberatum. Comparat enim S. Aug. peccandi necessitatem, quae ex concupiscencia profuit, illi, quae ex consuetudine manat, quae abique dubio non est nisi moralis, sive magna difficultas.

240.
Sola moralis necessitas oritur à concupiscencia. S. Aug.

Vit. à consuetudine v.g. jurandi.

Ita ex ipsius Juliani verbis se explicat supra n. 105. inquit: Tu quoque ipse . . . ex affectionibus atque passionibus animi dicis evenire hominibus affectionalem qualitatem, atque ita inhaerere, ut aut magnis molitionibus aut nullis omnibus separatur. Quisquis ergo ea timiditate peccaverit, quae ab illo non potest moraliter separari; quid aliud, quam necessitate morali peccabit. . . . Qui enim ut istam patitur necessitatem, non nisi peccandi consuetudine premitur, procul dubio prius, quam peccaret, nondum necessitate consuetudinis premebatur. Subdit statim similem moralem necessitatem peccandi esse in nobis, ob illud primi hominis ineffabiliter grande peccatum. Similiter loquitur Disp. 2. Cont. Fortun. postquam Adam Liber à ipse voluntate peccavit, nos in necessitatem precipitari sumus, qui ab ejus stirpe descendimus. Potest autem unusquisque nostrum mediocri consideratione invenire verum esse, quod dico. Hodie namque in nostris actionibus, antequam consuetudine aliqua implicemur, liberum habemus arbitrium faciendi aliquid vel non faciendi. Cum autem istā libertate fecerimus aliquid, & facti ipsius tenuerit animum perniciose dulcedo & voluntas, eadem ipsa consuetudine sic implicatur, ut postea vincere non possit, quod sibi ipsa peccando fabricata est. Videmus multos jurare nolle: Sed quia jam consuetudinem linguæ tenuit, non posse refranare, quin ea exeant de ore ipsorum, quae non possumus dicere ad malam stirpem non pertinere.

241. S. Thomas q. 6. de malo art. unic. ad 24.

occasione verborum S. Aug. in Lib. Confess. Dum consuetudini non resistitur, sit necessitas, res soluit. Dicendum quod consuetudo facit necessitatem non simpliciter, sed in repentinis precipue. Nam ex deliberatione quantumcumque consuetus potest contra consuetudinem agere. Consonat Aug. l. 1. de Serm. Domini in monte c. 12. Cum suggestio peccatur, major accenditur delectatio, quae tamen alibi multo minor est, quam illa, quae apud ipsos in consuetudinem vertitur, hanc enim vincere difficile est; & tamen etiam ipsam consuetudinem, si se quisque non deserat, & Christianam militiam non reformidet, illo duce atque adiutore superabit. Nam ut ait alibi, consuetudinis malo difficile resistitur: & hodie faciunt homines libera voluntate consuetudinem, quam, cum fecerint, facile superare non possunt. Quemadmodum ergo consuetudo in repentinis & indeliberatis facit necessitatem absolutam, in deliberatis vero maximam nobis offert difficultatem, quae est necessitas moralis: Sic & concupiscencia.

Hujus difficultatis, & infirmitatis vim exponit, cum exponens verba Apostoli: Ubi est mors contentio tua l. 83. qq. quæst. 70. sic ait: Mortem significari arbitror hoc loco carnalem consuetudinem, quae resistit bonae voluntati delectationum bonorum temporalium fruendorum. . . . Hanc autem mortem peccato meruimus, quod peccatum erat ante omni modo in libero arbitrio, cum in paradiso nullus dolor, denegata delectatione, voluntati bonae hominis resistebat: sicut nunc verbi gratia, si quisquam existat, quem nunquam delectavit venatio, omnino liber est utrum venari velit an nolit, nec cum cruciat quisque hoc prohibet: At si ista libertate male utatur, venatus fuerit contra prohibentis imperium, paulatim surrepens delectatio mortificat animam, ut si abstinere velit, abstinere absque molestia & sine angore non possit, cum id ante tota sanitate non ageret. Ergo aculeus mortis peccatum est, quo peccato facta est delectatio, quae jam possit resistere bonae voluntati, & ejus dolore cohiberi. Necessitatis quoque nomine moralem tantum intelligit l. 2. de pecc. mer. c. 1. Dum ait: Nonne satis apparuit, etiam illa peccata iuste imputari, quae non delectationis illecebra committuntur, sed causā devitanda molestia alijque, aut doloris aut mortis? Nam & haec dicuntur quando necessitate committi, cum omnia superanda sunt amore & delectatione iustitia. En peccata propria ex necessitate impropria. Potest etiam quod dicitur & annotasti, si quid invitus commisi, ad illam vocem videri pertinere, quā dictum est: non enim quod volo ago, sed quod odi, hoc facio. Ecce peccata impropria ex necessitate propria. Et l. 1. pecc. c. 15. Peccatum autem, quod nusquam est, nisi in voluntate, illud precipue intelligendum est, quod iusta damnatio consecuta est, hoc est per unum hominem introivit in mundum, quamquam & hoc peccatum, quo consentitur peccato concupiscencia, non nisi voluntate committatur.

Nunquid saltem ignorantia legis obligatio adfert homini lapsio necessitate propriam peccandi propriè affert, si ignorantia invincibilis non excularet agentem contra legem. Hoc autem volunt aliqui de ignorantia invincibili iuraturae;

naturæ, quia S. Aug. contra Pelagianos docuit, eam esse malam, eò quod fluit ex Adæ peccato. Secus ajunt de ignorantia facti & juris positivi; quia docet Aug. eam omnem culpam abstergere. Videamus an loquantur consequenter. Non agitur hic de ignorantia negativa, seu simpliciter nescientia rei, quam scire non tenemur, sed de ignorantia privativa, & legis positæ ac obligantis. Si ignorantia invincibilis juris naturæ non excuset agentem contra, eò quod ignorantia hæc fluit ex Adæ culpa, & abfuit in statu innocentie, neque excusabit ignorantia facti aut juris positivi; quia & hæc ignorantia fluit ex Adæ culpa, & abfuerunt à statu innocentie. Adde neque excusabit à peccato naturalis amentia, furor, phrenesis, cæcitas, si, secus parans percutere baculo eanem, hominem percutit & occidat: hæc enim omnia sunt pœnæ peccati originalis, & abfuisse à statu innocentie, in quo natura non erat vulnerata.

Magis consequenter loquitur S. Aug. & alii SS. Patres, dum dicunt aliquando dari ignorantiam invincibilem simpliciter, non retrin-gendo ad jus positivum aut naturale. Dum hæc datur, dicunt eam simpliciter excusare à peccato. Ratio quoque eum proportionem militat æqualiter, quia scientia omnis juris non est naturæ lapidæ debita (eum vulnerata sit ignorantia vulnerare in intellectu) neque connaturalis, sed scientia juris divini positivi à divina promulgatione, & juris naturalis à divina illuminatione pendet. Hinc in statu innocentie Adam caruit ignorantia juris naturalis & positivi divini ipsam obligantis: Deus enim Eccli. 17. v. 5. & 6. Disposita intellectus replevit illos (primos parentes) creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit in illorum, & mala & bona ostendit eis. In statu naturæ lapidæ laboramus ignorantia multiplici & juris naturalis & juris positivi, tam divini, quam humani. Hæc ignorantia sæpe vincibilis est: tumque & peccatum est & pœna peccati. Aliquando absolute vel saltem moraliter invincibilis, tumque tantum improprie peccatum est, proprie autem pœna peccati.

Dimicant cum Pelagianis S. August. & S. Hier. de juris naturalis ignorantia, sed non solâ, etiam (si non potissimum) dimicant de ignorantia juris positivi & facti. Pelagiani asserunt concupiscentiam & ignorantiam, quam nos ipsi culpâ nostrâ non contraximus, sed quæcū nascimur, non esse malâ, neque peccati supplicium aut pœnam: sed naturalem tantum defectum. Ita testatur S. Aug. l. 1. de dono pers. Dicunt Pelagiani ignorantiam & difficultatem, sine quibus nullus homo nascitur, primordia, non supplicia esse natura. Et l. 1. de pecc. mer. c. 36. petit. An nullum est ignorantia malum, & ideo nec purgandum? & quid ait illa vox. Delicta juventutis, & ignorantia mea ne memineris? ... In illas igitur ignorantia densissimas tenebras ... quare, aut quando, aut unde contrita est, si natura sit hominis sic incipere? ita petit, & impetit Pelagianos. Imo hi asserunt ignorantiam & concupiscentiam esse bonas. Julianus apud S. Aug. l. 3. contra Jul. c. 1.

21. ait: Concupiscentia naturalis qui modum tenet, Italiano bene utitur: qui modum non tenet, bono male pud Aug. utitur. Et c. 19. idem Jul. dicebat: Ex hoc intelligi debere perfectam ignorantiam justitiam nominari, quia dixit Deus ad Abimelech, qui cum Sara erat concubitus, ignorans quod uxor esset aliena: Et ego sciebam, quia in corde mundo fecisti hoc. Cumque S. Aug. contenderet in pueris ignorantiam esse malam, aliqui Pelagiani & hoc conjiciebant in negligentiam puerorum, ut iis exprobrat S. Aug. l. 1. de pecc. mer. c. 36. Illas consideremus tenebras mentis, utique rationalis, in quibus & Deum prorsus ignorant, cujus Sacramentum etiam, cum baptizantur, obsistunt. In his quæ unde & quando submersi sumus? itane verò eas hic contraxerunt, & in hac vita sua jam propria, per nimiam negligentiam oblit sunt Deum, prudentes verò & religiosi vixerunt vel in uteris matrum? Ecce Pelagianorum doctrina.

Econtra Aug. asseruit concupiscentiam & ignorantiam esse mala, & peccati supplicia, etiam id intelligens de ignorantia pueri recens nati, & nescientis ubi sit, quid sit, à quo creatus, à quo esse malum, quibus genitus sit jam reus delicti, necdum capax præcepti, tam profunda ignorantia caligine involutus & pressus, ut neque tanquam de somno excitari possit. Hanc parvulorum ignorantiam esse peccati pœnam probat petens: Si natura est hominis sic incipere, & non jam vitiosa est ista natura, cur non talis creatus est Adam? cur ille capax præcepti? &c. Hæc cap. 36. de parvulis quoque natura fatuis ait l. 6. cont. Jul. c. 1. Unde potuerunt in tantum malum ruere, si divino judicio nulla origini debetur pœna vitiatæ? ... Nec tamen eis sub Deo iusto, unde hoc accidere potuerit, inventurus es, si nulla ex parentibus trahuntur merita filiorum. Unde contra Jul. concludit: Itane verò tanta in parvulis mala tu, qui non invides, non vides? Et rursus peccati supplicia, non peccata proprie dicta. Et c. 16. docet ignorantiam esse malam in quolibet baptizato diceas: Tu autem qui putas, quod, si malum esset concupiscentia, careret eâ qui baptizatur, multum erras. Omni enim peccato caret, non omni malo. Quod planius ita dicitur: omni reatu omnium malorum caret, non omnibus malis. Nunquid enim caret corruptione corporis? an non est malum, quod aggravat animam? & erravit qui dixit, Corpus enim corruptibile aggravat animam? Nunquid caret ignorantia malo, per quod à nescientibus innumerabilia perpetrantur mala? An parvum malum est, per quod homo non percipit, quæ sunt spiritus Dei? De baptizatis nempe dicebat Apostolus: Animalis homo non percipit, quæ sunt spiritus Dei, stultitia est enim illi (1. cor. 2.) deinde concludit: Non igitur caruerant tanto ignorantia malo in lavacro regenerationis, ubi tamen omnibus caruerant sine dubitatione peccatis. Et per hoc ignorantia malum templum Dei, in quo habitabat spiritus Dei, stultitia erat, quæ sunt spiritus Dei.

Tale ignorantia malum non deletur pœnitentia, sed gratiâ illuminante intellectum: uti concupiscentia sanatur gratiâ roborante voluntatem. Hinc super concupiscentia & ignorantia non orant renati: Dimitte nobis debita nostra, sed da mihi Domine intellectum ut discam man-

246. S. Aug. contra Pelagianos docuit, eam esse malam, eò quod fluit ex Adæ peccato.

Et peccati supplicia non peccata proprie, sed sunt invincibilia.

247. Unde nec delectatur pœnitentia sed gratiâ sanatur.

L

data

S. Aug.

Actuali
nempo illu-
minante in-
tellectum,
& roborante
voluntatem.

248.
Ignorantia
invincibilis
nullum est
peccatum.

Nec quod
ex illa fit
contra legē
ignorantia.

249.

Facti igno-
rantiam ex-
cusa S. Aug.
& quod en-

data tua. Deus meus illumina tenebras meas. Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Ter dominum rogavi, ut recederet à me. Cur ita? Quia gratia habitualis nil facit ad hæc, sed tantum ad remissionem peccatorum proprie dictorum, dicebat S. Aug. Juliano l. 6. cont. Jul. c. 23. Vitam ipsa dona (gratiæ actualis) Christi saltem ita sapiens, ut ad vincendam concupiscentiam valere aliquid crederes. Sed ideo dictum à Iudæis fuisse contempta, quod veniam daret ille peccatis, quæ ipsi legis admonitione vitassent. Quasi hoc conferat homini remissio peccatorum, ut caro non concupiscat adversus spiritum. Hoc est: id non confert remissio peccatorum sola, sed potius actualis gratia. Unde Apostolus dicens: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ: Ab hoc malo non se liberari clamat, nisi gratiâ Dei per Iesum Christum dominum nostrum; nec Iudaum esse, nec quia peccavit, sed ne peccet potius laborare. Monet quoque S. Aug. ignorantem lib. de nat. & grat. c. 17. Vt oret & dicat: da mihi intellectum, ut discam mandata tua. Aliud est enim non curasse scire . . . aliud intelligere velle, nec posse, & facere contralagem, non intelligendo quid fieri velit. Unde admonemur à Deo petere sapientiam, qui dat omnibus affluenter; utique his omnibus, qui sic petunt, & tantum petunt, quomodo & quantum res tanta petenda est. Plurimis quoque aliis locis S. Aug. agens de ignorantia hominis lapsi, quatenus supplicium & poena peccati est, non postulat, nec postulandam docet gratiam remissivam, sed divinæ lucis tantum, quæ liberat ab hoc malo. Hoc stabilito contra Pelagianos, quod omnis ignorantia hominis lapsi sit poena peccati: quæritur an etiam omnis sit peccatum proprie dictum.

Ignorantia quæcumque invincibilis, absolute vel moraliter, nullum est peccatum, ut videtur clare patere ex auctoritatibus mox allegatis, quæ pro illa non præscribunt poenitentiam, ut obtineatur remissio, sed diligentiam etiam extraordinariâ suadent, ut comparetur scientia, & à Deo magnis precibus impetretur. Idem est de eo, quod ex ignorantia invincibili committitur vel omittitur contra legem, quia illud omnem suam libertatem & malitiam formalem accipit ab ignorantia. Ab invincibili autem & inculpabili nullam malitiam formalem accipere potest. S. Aug. & S. Hier. contra Pelagianos solum probaverunt, ignorantiam & concupiscentiam esse peccata improprie & poenas peccati. Si iudicassent esse peccata proprie, hoc potissimum probare oportuisset. Deinde solummodo culpant ignorantiam ex negligentia & vincibilem; & quicquid ex ea fit, idque in quovis jure. Ignorantiam negligentiam expertem nullibi culpant ut peccatum, sed deplorant ut miseriam & malum, nunquam ex toto superandum; cum semper maneat in homine viatore ignorantia in intellectu, sicut vulnera reli. Hæc ex ipsis SS. Patribus elucidemus.

Ignorantiam invincibilem facti excusare a copula ab adulterio, docet S. Aug. l. 2. cont. Cresc. c. 25. inquirens: Qui nesciens uxorem duxerit alienam, ex illo sit adulter, ex quo didicerit, nisi

discesserit. Idem est de ignorantia invincibili peccati positivi divini vel humani. Hinc in S. Scriptura & à SS. Patribus excusantur ab infidelitate peccato, quo non acceperunt audientiam dei, ut alibi dictum est, & adhuc dicitur. Ignorantiam invincibilem veritatum speculativarum dari, docet S. Aug. in psal. 35. Facit hominem quærere, quomodo sit equalis filius Patri; credit, quærere intelligere, nondum potest. Magna enim est, & vires majores desiderat, ut possit capere: & hoc vitium fidei quod custodit animam, donec roboretur. Lacte nutritur, ut perveniat ad habitudinem & similitudinem cibi solidioris, ut possit intelligere: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Antequam hoc possit, nutritur in fide: & conatur intelligere ut intelligat quantum Deus dederit. Hanc ignorantiam non sub peccato admittunt omnes. Subdit S. Aug. Nunquid & hoc cum conatu intelligit, quod tibi non vis, auti ne feceris? ut quia pati non vis iniquitatem, non facias iniquitatem; quia non vis pati dolum & insidias, non insidias alteri. Sentit S. Aug. hoc facillime posse intelligi, & culpabilitatem ignorari, si ignoretur. Duas his elucidandis descripterat ignorantias: Aliud est enim, quantum quisquam conatur aliquid intelligere, & per iniquitatem carnis non potest. Aliud autem quando periclitatus agit adversus seipsum cor humanum, ut, quod posset intelligere si bona voluntas accederet, non intelligat. Non quia difficile est, sed quia voluntas avertitur. Hoc autem fit, dum amant peccata, & oderunt præcepta Dei. Similia habes alibi.

Colligimus ex his ignorantiam juris clari, & facilis esse vincibilem, quia absque conatu, vel modico conatu scientia haberi potest: ignorantiam autem juris obsecuri & difficilioris potest esse invincibilem, & esse talem, quoties, melius ante diligentem conatu, scientia non, obtinetur. Putamus quoque peccata ignorantiam, quæ contra præcepta negativa committuntur, semper esse voluntaria voluntate facti, licet ignorantia sit invincibilis. Ita tradit S. Aug. l. 1. retract. c. 13. Qui nesciens peccavit, non incongruenter nesciens peccasse dici potest. Quamvis & ipse, quod nesciens fecit, volens tamen fecit: ita nec ipse esse potuit sine voluntate peccatum . . . Quia ergo fecit, citius non quia voluit peccavit, nesciens peccatum esse quod fecit: ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed voluntate facti. non voluntate peccati. Aliud est de iis, quæ committuntur contra præcepta affirmativa. Varii docent nequidem adultos infideles laborare ignorantiam juris naturalis clari, quod facit illud Aug. Nullus est, qui facit alteri injuriam, nisi qui fieri sibi nolet. Et in hoc transgreditur natura legem, quam non finitur ignorare, dum id, quod facit, non vult pati. Dum quis semel novit legem naturæ, & obliviscitur postea, oblitio est vincibilis & culpabilis: nam oblitio præcepti positivi, non verbi gratia præcepti Ecclesiæ, quod cognitum est, multo facilius excidere potest, vix sine culpa contingere potest. Unde ait S. Aug. l. 1. de gen. ad litt. c. 29. Neque ulla modo dici potest, id quod præceperat Deus oblitum fuisse mulierem: quia quæ oblitio præcepti, maxime unius & tam necessari,

ad maximam culpam damnabilis negligentia pertinet. Fateamur igitur ignorantiam juris generalis saepe esse vincibilem & culpabilem in adultis, posse tamen esse, & aliquando esse invincibilem & inculpabilem. Nec distinguamus inter jus naturale & positivum, ubi SS. Patres non distinguunt; sed sola peccata ex scientia, & ignorantia vincibili arguunt. Hoc demonstramus.

S. Hier. l. 1. c. 9. in fine advers. Pelagi. disputatur de ignorantia peccatis, ita praestatur: Nunc mihi latissima Scripturarum spatia peragrandam, ut doceam errorem & ignorantiam esse peccatum. C. 10. Voluit enim eloquia Scripturarum, etiam ignorantiam habere peccatum. Unde & Iob affert hostias pro filiis suis, ne forte per ignorantiam in cogitatione peccaverint. Affert postea ignorantiam Lot (Gen. 19.) dicens: Lot nescit in concubitu filium quid fecerit. . . & tamen error in vizio est. Legem Exod. 21. Ille, qui occidit per ignorantiam, exilio condemnatur. Legem Levit. 4. Anima si peccaverit in conspectu Domini non sponte. . . & postea didicerit peccatum suum, quod peccavit per ignorantiam: offeret munus &c. Levit. 5. Si tetigerit aliquid immundum, quod non liceat tangere, & fecerit per ignorantiam & postea didicerit. . . offeret Domino &c. Levit. 22. Si comederis homo de sanctificatione per ignorantiam, imputatur ei iniquitas atque delictum. Et statim addit: Si damnatur in lege ignorantia, quanto magis in Evangelio conscientia? Transsumus ad Numeros. Num. 15. Cumque ignovaverit populus, & fecerit unum ex his, quae facere non debuit. . . offeret hircum &c. Tandem Num. 35. Sex civitates eligantur exilii eorum, qui non sponte, sed per ignorantiam, vel jactu lapidis, vel impulsione manus, vel joco, vel lascivia, atque inimicitia, infelicitate magis, quam voluntate peccaverint, & tamen non absque crimine sunt, dum relegantur in perpetuum &c. Vide apud eundem exempla plura ignorantiae facti, & juris positivi, quae vincibilis erat, vel lege imputabilis. Collige l. 2. c. 1. ubi Critobulus id unum Scripturis allatis opposuit: Hu enim cunctis testimonio videris hominum accusare naturam, ac per hoc invidiam referre in Deum. Respondet Atticus: Pro oblivione, errore, & ignorantia, quasi pro peccato offeruntur sacrificia, si hoc male juxta te, si bene juxta me: Deus praecepit, meum est observare, quod iussit. Reponit Critobulus: Quoniam vim facis perspicua veritati, & me trabis ad blasphemiam, concedam tibi hoc in veteri lege praeceptum, de qua scriptum est: vetera transferunt, ecce facta sunt omnia nova. Nunquid & de Evangelio poteris hoc approbare, ut puniatur quisquam pro eo, quod nesciat, & ante penas luat, quam reus sit conscientia? Post pauca hanc blasphemiam ita retundit Atticus. Tanti exemplis docere te volui, peccare hominem per ignorantiam, & pro peccato, ut in lege hostias, ita & in Evangelio offerendam penitendum. Haec arguit ignorantiam culpabilem, & vincibilem, ut supra vidimus ex S. Scriptura, & S. Aug. Habes ergo hic peccata proprie dicta ex ignorantia vincibili, vel peccata legalia ex qualicumque ignorantia legis. Nulla autem ex ignorantia invincibili.

Tom. II.

Adeamus S. Aug. is l. 6. Cont. Jul. c. 1. ait Julianus; Ecce merito reprehendisti eos & graviter: Qui . . . superfederunt scienda cognoscere. Et c. 17. de Nat. & Grat. inquit: Tractat etiam iste (Pelagius) de peccatis ignorantia & dicit: Hominem praevidere debere, ne ignoret: ideoque esse culpandam ignorantiam, quia id homo nesciat negligentia sua, quod adhibita diligentia scire debuisset. Haec probat, & monet insuper: Ut oret & dicat: da mihi intellectum ut discam mandata tua. Vincibilem quoque ignorantiam carpit S. Aug. in illud Psal. 35. Dixit injustus ut delinquit in semetipso, non est timor Dei ante oculos ejus; inquit: Non unum hominem, sed genus hominum iniquorum dicit, qui sibi adversantur, non intelligendo ut bene vivant; non quia non possunt, sed quia nolunt, & infra: Dei timor non est ante oculos ejus, qui dolose egit, ut inveniret iniquitatem suam & odisset: Iste sic egit ut non inveniret. Sunt enim homines, qui quasi conantur quærere iniquitatem suam, & timent illam invenire: quia, si illam invenerint, dicitur illis: recedite ab illa, Haec fecisti antequam scires, iniquitatem fecisti, cum esses in ignorantia. Sineerè quærere iniquitatem, & bona fide ignorat, Qui cum viderit, quia peccatum est, & destiterit facere ipsum peccatum: quod ideo faciebat quia ignorabat: verè sic voluit nosse iniquitatem, ut inveniret & odisset. Nunc autem multi dolose agunt, ut inveniant iniquitatem suam: id est non ex animo agunt invenire & odisse. Præter illos, sunt homines, qui volunt intelligere & non possunt, quos requiescere dicit, quando bona conscientia est. Ecce vincibilem culpam S. Præsul, invincibilem verò ignorantiam, & quod ex ea sit, non arguit.

Famulus insuper est S. Aug. locus Epist. 105. quem hie integrum accipe. Cum dixisset S. Doctor ad oculum Dei iudicia pertinere, eum ex pueris unum potius, quam alium liberet, subdit: In majoribus dumtaxat aetatibus merito dici potest: hi noluerunt intelligere, ut bene agerent: hi, quod gravius est, intellexerunt, & non obedierunt. En alia peccata adultorum ex negligentia vel supina ignorantia, & alia ex scientia. Postea probat ex Scripturis, Inexcusabiles esse, quos non latet veritas, & in eis perseverat iniquitas. Inter hos illi sunt: Qui invisibilia illius per ea, quae facta sunt, intellecta conspicerere potuerunt, nec obedierunt tamen veritati, sed iniqui & impii permanserunt. Pergit: Quanto magis inexcusabiles sunt, qui ex lege ejus instructi confidunt se ipsos duces esse cecorum? &c. Confirmat hæc ex Christi verbis Joan. 15. Dicit . . . Dominus in Evangelio: si non venissem, & eis locutus non fuisset, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Non utique peccatum nullum haberent, qui pleni erant aliis magnis multisque peccatis; sed hoc peccatum vult intelligi non eos habituros fuisse, si non venisset; quo, cum audissent eum, non crediderant in eum hanc eos excusationem non habere asserit, quæ possint dicere: non audivimus, ideo non credidimus. Humana quippe superbia tamquam praesumens de viribus liberi arbitrii excusationem se putat, quando ignorantia, non voluntatis videtur esse, quod peccat.

L. 2

Ly.

252.
S. Aug. con-
ripit igno-
rantias
vincibiles.

Admissis
invincibili-
bus, quam excu-
sat, & quod
ex ea fit.

253.
Famulus
Aug. locus
Epist. 105.

Culpæ ig-
norantiam
crassam &
supinam.

Non invin-
cibilem E-
vangelii.

254.
Gentiles hac
laborantes
ob originale
& actualia
damnantis.

Ly, quippe, connectit hanc sententiam cum
precedente, & indicat hæc ad eandem Euange-
lii ignorantiam referri. Ac si diceret S. Aug:
tantum quippe homines præsumunt de viribus
libertatis suæ, ut se non dubitent credituros
fuisse Evangelio, si audivissent; adeoque hanc
prætexere excusationem solent: Non audivimus,
ideò non credidimus. Sed frustra, nam secundum
hanc excusationem, inexcusabiles dicit Scriptura di-
vina quoscunque scientes peccare convincit; Dei ta-
men iustum iudicium nec illis parcat, qui non audie-
runt. Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine
lege peribunt; & quamvis se ipsi excusare videantur
(dicentes non audivimus) non admittit hanc excu-
sationem (ut illis pareat omnino, cum aliis pec-
catis actualibus, & maxime originali gentiles
teneantur obstricti) qui scit se fecisse hominem
rectum, eique obedientiam dedisse præceptum, nec nisi
ejus, quo male usus est libero voluntatis arbitrio, et-
iam, quod transiret in posteros, manasse peccatum.
Neque enim damnantur, qui non peccaverunt, quan-
doquidem illud ex uno in omnes pertransit, in quo
ante propria in singulis quibusque peccata omnes
communiter peccaverunt.

255.
Unde omnes
ignorantes
inexcusabi-
les.

Ac per hoc inexcusabilis est omnis peccator, vel
reatu originis, vel additamento etiam propria volun-
tatis: sive qui novit, sive qui ignorat: sive qui judi-
cat, sive qui non judicat: quia & ipsa ignorantia in
eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione pec-
catum est: in eis autem, qui non potuerunt, pena pec-
cati. Ergo in utrisque non est iusta excusatio, sed
iusta damnatio. Si enim audiverunt & non cre-
diderunt, damnantur propter peccatum infide-
litas & alia personalia; si non audiverunt, dam-
nantur propter peccatum originale, vel alia
peccata contra legem naturæ, non propter
peccatum infidelitatis, quo in Christum non
crediderunt. Videtis & hic, quod vincibilem
ignorantiam culper, invincibilem non culper;
sed invincibiliter ignorantem Evangelium dam-
nandum dicat, quia Neque ab illo, quod originaliter
contrahitur, neque ab his, quæ unusquisque in vita
propria vel intelligendo vel nolendo intelligere (nulla
mentio de non valentibus intelligere) mala con-
gregat, vel etiam instructus à lege additamento præ-
varicationis exaggerat, quispiam liberatur & iustifi-
catur, nisi gratia Dei per Iesum Christum Dominum
nostrum. Hinc collegimus ignorantiam invin-
cibilem dari, & excusare à peccato, cujus causa
exhibetur non autem excusare à peccatis reliquis,
ad quæ perpetranda nihil contulit. Eodem mo-
do loquitur S. Pater tract. 80. in Joan. ad illa
verba: Si non venissem &c. quærit: Vtrum hi, qui,
priusquam Christus veniret in Ecclesia ad gentes, &
priusquam Evangelium ejus audirent, vita hujus si-
ne prævenerunt, seu præveniuntur, possunt habere
hanc excusationem? Respondet: Possunt planè, sed
ideo non possunt effugere damnationem. Quicumque
enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt: scili-
cet propter peccatum originale vel actualia
voluntaria, ab ignorantia independentia, non
autem propter peccatum infidelitatis in Christum

Excusat à
peccatis si
ignorant in-
vincibiliter.
S. Aug.

Palestina Synodus superest, in qua hæc Cœ-
lestii Pelagiani propositio damnata est: Oblivio-

256.

nem & ignorantiam non subjacere peccato, quoniam
non secundum voluntatem eveniunt, sed secundum
necessitatem: Damnata est, inquam, prout peccat
naus sine examine omnes Episcopi clamant.
Hoc reprobat Sancta Synodus & Sancta Dei Cœle-
stica Ecclesia. Hic agitur de quavis ignorantia,
juris naturalis, positivi & facti. Si enim de sola
ignorantia juris naturalis ageretur, in uno sub-
sensu fuisset falsa propositio, & in duobus sen-
sibus vera; nempe de jure positivo & facti: hoc
autem procul dubio expressum fuisset, si ve-
rum. Idem evidenter patet ex ratione subiecta,
quæ est: Cum in lege sacrificia pro ignorantia, sicut
pro peccato offerantur. Quod fiebat etiam pro ig-
norantia facti, & juris positivi, ut patet supra
n. 251. Denique hic agitur de illa ignorantia de
qua S. Aug. & S. Hier. cum Pelagio disputa-
runt; hæc autem fuit vincibilis juris naturalis,
positivi & facti, ut patet ex adductis exem-
plis: vincibilis autem ignorantia patenter non excu-
sat à peccato, ut tandem ipsi Pelagiani fusi
sunt. Exempla producamus.

Primum est Abimelech Regis, quem ig-
norantia titulo excusabant Pelagiani apud S.
Aug. l. 3. de lib. arb. c. 19. Dicebat namque Je-
lianus: perfectam ignorantiam iustitiam nomi-
nari, quia dixit Deus ad Abimelech, qui cum
Sara erat concubitus, ignorans quod uxor
esset aliena: Et ego sciebam, quia in corde
mundo fecisti hoc. Respondit Aug. Non atten-
disti homo, qui non vis iudicio divino quicquam
suis, sed alienis plebi posse peccatis, quomodo fieri
potuerit, ut Abimelech peccaret, quamvis nec ipse
adulterino corde peccaverit, & Deus quantum-
cumque peccatum ejus in mulieribus ad eum per-
nentibus vindicaret. Sentiebat S. Aug. & passim
S. Scripturæ interpretes, Abimelech non ex-
minasse sufficienter, an Sara esset uxor Abrahe.

Secundum exemplum est Apostoli Pauli,
dicentis Misericordiam consecutus sum, quia igno-
rans feci. Hujus ignorantia indubie fuit vincibi-
lis, quia audierat Apostolos prædicantes, no-
derat S. Stephanum morientem, & erat petrus
in lege, pro qua abundantius emulabatur.
Tertium exemplum est ignorantiarum lo-
gis, pro quibus in lege sacrificia, sicut pro pec-
cato offerebantur, quæ erant juris positivi vel
facti, eæque vincibiles in se, vel legis interpre-
tatione saltem: de quibus S. Aug. de Nat. & S.
grat. c. 17. Aliud est non curasse scire, quæ negli-
gentia peccata etiam per sacrificia quadam legi
debantur expiari.

Quartum exemplum est ex Num. 35. eorum,
qui non sponte, sed per ignorantiam vel jactum legum
&c. Vide supra n. 251.

Quintum est Davidis dicentis Psal. 24. De-
litta juventutis &c. Hanc Davidis ignorantiam
uti Apostoli supra, 1. ad Timoth. 1. esse vincibi-
lem docet S. Aug. l. 3. de lib. arb. c. 18. Etiam
per ignorantiam facta quadam improbantur, & cor-
rigenda judicantur, sicut in divinis auctoritatibus
legimus. At enim Apost. misericordiam confitens
sum, quia ignorans feci. At & Propheta: delicta
juventutis & ignorantia mea ne memineris. Eodem
verbo

verba repetit l. 1. retract. c. 9. & l. de gestis Pe-
lagii c. 18. ut probet oblivionem & ignoran-
tiam subiacere peccato, adducit: Cum David di-
xit delicta juventutis meae &c. & cum in lege sa-
crificia pro ignorantia sicut pro peccato offerantur. In
lege autem, secundum Aug. supra, pro negli-
gentiae peccatis offerebantur. Nec est verosimi-
le Davidem in ætate virili, in qua hunc Psal.
deceatavit, ignorantiam invincibili juris natura-
lis aut legis Mosaicæ laborasse.

Adde ipsos Pelagianos tandem admisisse ig-
norantiam, pro qua in lege sacrificia offere-
bantur esse vincibilem & ex negligentia: sed
retinendo caput doctrinæ suæ, dicebant eam si-
ne divinæ gratiæ subsidio vinci posse. Unde S.
Aug. eorum sententiam exponit dicens: Dum
tamen omnia potius disputet, quam ut oret & dicat:
da mihi intellectum &c. Vide supra n. 252. & no-
ta, quoties S. Aug. similia verba Pelagianorum
recitat, toties ab iis admitti postulat, ut fatean-
tur ignorantiam in peccati penam infligi, &
luce divinæ gratiæ purgari. Ex his omnibus
concludamus, quidquid ex ignorantia perpe-
ram committitur, tunc tantum culpæ tribui,
cum ipsa ignorantia peccaminosa est: tunc au-

tem ignorantia peccaminosa est, cum præcessit
negligentia, aut aliud aliquid à nobis commis-
sum, à quo uti & voluntarii, ita & culpæ ra-
tionem trahat, sic ut formalis ratio voluntarii
& peccati primario & per se negligentia com-
petat, aut illi alteri. Tum negligentia in igno-
rantiam, ac postremò in illud, quod ex igno-
rantia fit vel omittitur, derivatur.

Et hæcenus quidem de gratia sufficienti &
possibilitate mandatorum satis, ut arbitror, pro-
ratione nostri instituti, quod non est tractare
de materia auxiliorum gratiæ, seu eorum con-
cordia cum libero arbitrio, id enim ex iustissi-
mis causis ab Ecclesia prohibitum novimus, sed
illa tantum examinare, quæ contra hæreticos
inter DD. Catholicos in Scholis, atque etiam
libris editis, hucusque citra offensam aut con-
tradictionem disputari consueverunt, inter quæ
merito censetur possibilitas observandi manda-
ta Dei: uti etiam prædestinatio, & reprobatio,
de quibus in reliqua parte hujus Operis sermo
nobis erit; ac primò quidem de prædestinatio-
ne, id est, de providentia divina circa creatur-
am rationalem efficaciter destinandam in fi-
nem supernaturalem. Erit ergo

261.

SECTIO TERTIA

DE PRÆDESTINATIONE SECUNDUM SE.

Acturus de prædestinatione, in-
gredior mare magnum, & spatio-
rum manibus, ubi reptilia, quo-
rum non est numerus, difficulta-
tes, inquam, permaximæ, huma-
no intellectui inexplicabiles, idque sine nu-
mero, de quibus jure meritissimo exclamavit
Apostolus Rom. 11. v. 33. *O altitudo divitiarum
sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia
sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus! Quis
enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius
ejus fuit? Ut proinde satis alicui videri posset,
in captivitate redigere omnem intellectum
suum in obsequium Christi, quam velle navi-
gare hoc mare tam periculosum, id est, velle
persecrari ea, quæ Deus voluit esse imper-
secrabilia, ne undis obruti, & ad scopulos elisi
in abyssum demergamur, hoc est, à recto tra-
mite fidei deviemus. Unde minimo minus ab-
fuit, quin calamum abjicerem, exceptoque labo-
re defisterem, ac verè dicerem, libentiùs disco,
quam dico, ne audeam docere, quod nescio.
Quia tamen scriptum scio: Sapientia (divina)
aperuit os matorum, & linguas infantium fecit di-
stintas, Sap. 10. v. 21. & considerans, quod ait
Apost. ad Philip. 1. v. 6. *Confidens hoc ipsum,
quia, qui cepit in vobis opus bonum, perficiet usque
in diem Christi Jesu, calamum relumpsi ferè ab-
jectum, nec dimittam eum, confidens hoc ip-
sum, quia, qui cepit in me opus bonum, perficiet
in laudem gloriæ gratiæ suæ, non in lau-**

dem meritorum meorum, quæ multa sunt, sed
mala.

Quid ergo? docebo quod nescio? Nequa-
quam: quippe scio hoc esse verum, quod fides
vera, antiqua, Catholica, quæ creditur & asseri-
tur prædestinatio Sanctorum, non esse convi-
cerit falsum. Porro hoc, & non aliud, intendo
docere, præsentem quidem Sectionem, quid sit
prædestinatio Sanctorum; subsecquentibus au-
tem, quosnam prædestinatio habeat effectus, &
quam causam. Dico igitur Primò:

CONCLUSIO I.

Prædestinatio Sanctorum nihil al-
liud est, quam præscientia &
præparatio beneficiorum Dei,
quibus certissimè liberantur
quicumque liberantur.

Usque adhuc disputavimus de Providentia
Dei, partim in communi, partim illà,
quæ Deus omnes creaturas rationales sufficien-
ter dirigit in vitam æternam; nunc incipimus
tractare de ea, quæ aliquas rationales creaturas
efficaciter in eum finem destinavit, & vocari
solet prædestinatio, idque aptissimè, prout no-
tat Smiling. de Deo uno tr. 3. disp. 6. q. 5. in
principio: nam (inquit) præpositio Præ, æter-

2.

Hoc de ea
verè asseri-
tur, quod
fides Catho-
lica non co-
vincit esse
falsum.

3.

L 3

nita